

Šumarski list.

Organ

hrv. slav. šumarskoga društva

Izdaje

Upravlj. odbor hrv.-slav.

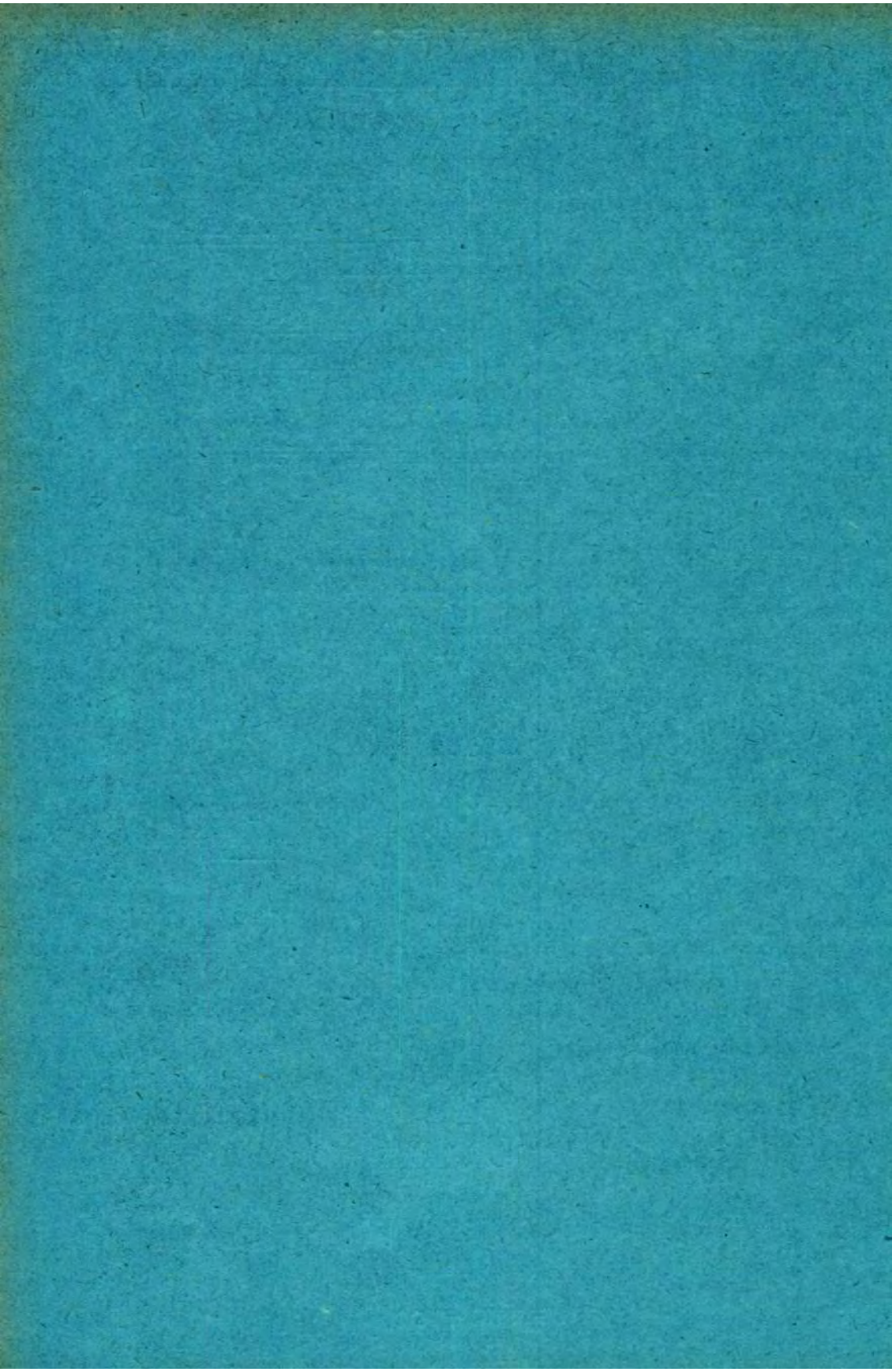
šumarskoga društva.

Uređuje **Ivan Partaš.**

Izlazi svaki mjesec.

ZAGREB 1900.

Naklada hrv. slav. šumarskoga društva.

Šumarski list.

Br. 7. U ZAGREBU, 1. srpnja 1900. God. XXIV.

Uvrstbina oglasa: za 1 stranicu 16 K.; za $\frac{1}{2}$ stranice 8 K.; za $\frac{1}{3}$ stranice 5 K. 20 fil.; za $\frac{1}{4}$ stranice 4 K. — Za višekratno uvrštenje primjerena popustbina.

Šumsko-poljsko gospodarstvo, naročito kod gjurgjevačke imovne občine.

Naslov upućuje cienjenog čitatelja na radnju — za naše odnošaje — vrlo važne naravi, i koja, hoće li da svrsi odgovara, mora da bude sastavljena pomno, a pisac oboružan izkustvom i dobrimi, točnimi podatci, jer stvara sama za sebe jednu samostalnu študiju o instituciji šumsko-poljskoga gospodarenja, koja imade i pristaša i protivnika.

Prem ne razpolazem osobitim izkustvom, to ipak službujući već više godina kod imov. občine gjurgjevačke, imao sam prilike upoznati ovu vrst gospodarenja, pa se i ovaj članak može smatrati prinosom k razpravi ovoga važnoga pitanja, koje zaslužuje osobitu pažnju naših šumarskih krugova.

Šumsko-poljsko gospodarstvo imovne občine gjurgjevačke datira od prve dobe njezinog osnutka i nije uvedeno tek po zastupstvu iste, nego je primljeno već od državne uprave prigodom segregacije. Državni erar je naime prije segregacije bio dao neke sječne površine u zakup, koji se zakupni ugovor nije mogao prekinuti, i tako je imovna občina preuzela i tu obvezu, koja je vezala državnu upravu naprama zakupnikom. Prvi zakup, što ga nalazimo kod imovne občine jest zakup u šumi »Teleku« sadašnje šumarije Gola preko Drave, koga je imovna občina primila na temelju dražbenog zapisnika od 23. kolovoza 1872. sastavljenog sa Mayerhofferom iz Čurgova za zakup od 53 rali

sječne površine uz godišnju zakupninu od 347 for. 15 novč., dakle 6 for. 55 novč. po rali. Tu je zakupninu Mayerhoffer i platio poslje imovnoj občini. Isto tako je primila imovna občina od erara obvezu zakupa za predjel »Franjićeva jada« od 98 $\frac{1}{2}$ rali za godišnju zakupninu od 839 for. 22 nč., po rali 8 for. 52 nč. Za obje zakupnine predleži ujedno »Lizitations Protokoll« odobren po zemaljskom financijalnom zavnateljstvu u Zagrebu od 17. listopada 1872. broj 14737. Pošto su uvjeti zakupa vrlo važna stvar, bez kojih se racijonalan zakup neda provesti, navesti ih ću svagdje, gdje budem mogao i vidio raznolikost uvjetâ, barem u izvadku.

O navedenom slučaju dražbovane su sječine, dakle procijenjena drvena gromada i ujedno zakup površine. Dostalac nije dužan uzeti površinu u zakup, ako ne ponudi povoljnu zakupninu; dražba drveta može se odieliti od dražbe zakupa površine po točki 23. Uvjeti zakupa počimlju od točke 18—22. Po njima je dostalac drva obvezan sječnu površinu očistiti o svom trošku do 1. travnja 1873. osim velikih panjeva, koji se bez velikog troška ne dadu izvaditi. Ako nije isti uzeo ujedno samu sječnu površinu u zakup, imade se sporazumiti sa dotičnim zakupnikom, a ovaj nema od erara tražiti odštetu, ako dostalac drva ne izvrši uvjete, nego od toga dostalca. Zakup traje 3—4 godine, prema tomu kako žir urodi. Ako isti urodi treće godine, to će zakupnik posijati ozimno žito, a erar o svom trošku posaditi žir u brazde. Žito se mora požeti tako visoko, da se biljke ne oštete i da budu zaštićene. Ako žir ne urodi, produljuje se zakup na dalnju godinu dana. Zakupnik je dužan kroz cijelo vrijeme zakupa površinu u redu držati a zakupninu svake godine 1. ožujka unapred platiti. U slučaju smrti prelazi zakup na nasljednike, a ako se u uvjetno vrijeme ne plati zakup ili točke ugovora ne održe, stoji prosto eraru zakupnika pravnim putem pozvati na to, ili zakup prekinuti i tražiti naknadu iz položene jamčevine po §. 1323. obč. gradj. zakonika. Po izminuću zakupa vraća se jamčevina, dočim se mora žaobina prije dražbe položiti u iznosu od 10% izklične cene i

koju moraju položiti svi nudioc i ili u novcu ili u vriednostnim papirima, i koju oni, koji nisu dostalci dobiju naravno natrag, a dostalac ju mora nadopuniti kao jamčevinu na 10⁰/₀ dostalne svote. Ako je više dostalaca u zajednici, to svi odgovaraju solidarno, nu imaju ipak izabrati jednoga izmedju sebe, koji će čitavi konsorcij zastupati.

Kako se iz ove škeice uvjeta vidi, nije se ni danas u tom pogledu mnogo promienilo, jer su i sadašnji uvjeti, pod kojima daje erar u zakup svoje sječne površine, skoro sasma isti.

Prvi zakup, što ga je imovna občina dala, jest zakup raznih malih čistina u raznih predjelih u površini po 30□^o do 4 rali, ali samo na jednu godinu, dakle bez svakih uvjeta. Iznajmljivanje pako na više godina počelo je odmah iza toga iste godine. Pošto nije bilo uvjeta glede pošumljenja, sastojao se ugovor lih iz sliedećih točaka:

1. »Ovaj dražbeni zapisnik imade odmah od današnjeg dana za dostalca kao i za imovnu občinu obvezanost i do ugovorenog roka podpunu valjanost.

2. Na ovdje naznačenih česticah ne smije dostalac na nikakov način povećavanje istih preduzimati.

3. Kod sbivših se elementarnih nezgoda kao poplava i dr. nema nitko pravo na oprost zakupnine, već se imade ista svake godine 1. ožujka kod gospodarstvenog ureda u gotovom podpunoma položiti, u protivnom slučaju pako pridržava si imovna občina pravo, dotične čestice na trošak krivca opetovano u zakup dati ili dužnu zakupninu od onog žitka podmiriti, koji se na istoj nalazio bude.«

I te tri točke vuku se poput niti kroz sve zakupne ugovore, bili oni ma u kojoj formi sastavljeni. Nu već u svibnju iste godine nalazimo sasma liepo formalirani, na posebnom arku napisani zakupni ugovor za zakupnu površinu u šumi »Banovbrod« kod Pitomače, zvanu »Arende« na 4 godine uživanja uz obvezu pošumljenja u površini od 30 rali za godišnju zakupninu od 182 for. Tu vidimo 9 točaka sliedećeg sadržaja: zakupnici su dužni jeseni 1878. ma u kojem predjelu

imovne občine žir urodio na svoj trošak na viših mjestih pošumiti a na proljeće 1879. niža mjesta jasenom zasaditi. Ako žir ne urodi, imovna občina zajamčuje zakup i nadalje sve dok oplodna godina nastupi. Ostali uvjeti su isti kao gore prije spomenuti. Poslje su se zakupni ugovori dali tiskati, koje se tiskalice sve do sada upotrebljuju, dodav ili eventualno promieniv koju točku. I to bi bila u kratko čitava historija šumsko-poljskog gospodarstva ove imovne občine. Preostaje mi samo još, da navedem površine i dohodak, što su ga godimice razni zakupi izbacali.

Godine 1876.	1127 rali	7005 for.	67 nč.
Godine 1877.	1034 rali	8863 for.	24 nč.
Godine 1878.	1286 rali	11863 for.	95 nč.
Godine 1879.	1804 rali	15102 for.	22 nč.
Godine 1880.	1880 rali	16952 for.	15 nč.
Godine 1881.	1437 rali	14478 for.	53 nč.
Godine 1882.	2113 rali	20704 for.	34 nč.
Godine 1883.	2235 rali	23583 for.	68 nč.
Godine 1884.	2286 rali	24779 for.	36 nč.
Godine 1885.	2030 rali	24428 for.	88 nč.
Godine 1886.	1852 rali	20413 for.	54 nč.
Godine 1887.	2072 rali	23369 for.	33 nč.
Godine 1888.	1148 rali	22426 for.	79 nč.
Godine 1889.	2723 rali	28930 for.	11 nč.
Godine 1890.	3517 rali	41489 for.	07 nč.
Godine 1891.	3848 rali	43245 for.	88 nč.
Godine 1892.	4272 rali	48824 for.	60 nč.
Godine 1893.	3818 rali	42297 for.	74 nč.
Godine 1894.	4161 rali	48106 for.	85 nč.
Godine 1895.	3997 rali	48402 for.	14 nč.
Godine 1896.	— rali	51477 for.	97 nč.
Godine 1897.	— rali	49725 for.	14 nč.
Godine 1898.	— rali	39272 for.	47 nč.

Mnogi će se šumar snеbivati od tolikih brojeva i dolaziti na crne misli, da je gospodarstvo imovne občine ne šumsko već poljsko

i glavni dohodak da u tom iznajmljivanju stoji. Ispitamo li pako поближе, što se sve iznajmljuje, uvjerit ćemo se, da je gospodarstvo imovne občine gjurgjevačke vrlo racionalno, da se svim marom sve radi, da se što veći dohodak iz svega izbije, iz svake i najmanje čistine i praznine — bez uštrba na šumogojstvo. Uzev u obzir osamljene površine, one silne veće i manje čistine u Podravini, kojom upravljaju 4 šumarije, sila prosjeka i t. d. ne možemo posumnjati, da bi imovna občina išla za tim, da šumsko gospodarstvo sasvim pretvori u poljsko. Iz na koncu, navedenih 7 točaka dovoljno je jasno, koji su momenti vodili imovnu občinu na tako obsežno poljsko gospodarstvo, da je tu i čin humanitarnosti imao ulogu n. pr. u Podravske Sesvetah, odkale se je narod počeo radi silnog siromaštva seliti u Ameriku, odciepljen je jedan dio za zakupnine, da si tako narod steče priliku prehrane i zarade, te uzgoja blaga. Najveći pako kompleks zakupa je »Uzka luka — Križnica« u površini (prvobitnoj, bez odplave) od 849 rali 1064 □hv. Pošto taj predjel leži preko Drave osamljen, te je prevoz drva na ovu stranu jeseni zimi i u proljeće otagoćen, pače ugrožen, nabujalom Dravom, a čuvanje i uprava bila bi odviše skupa, to je sasvim opravdano, da se taj kompleks dao u zakup, koji traje od 1. siečnja 1886. do 31. prosinca 1915. godine. Pošto još nije sva površina bila od drveta očišćena, to je zakupnik obavezan, da s vremenom i tû preuzme prema pogodbi po rali uz 7 for. 30 nč. godišnje zakupnine. Površine (do 5 rali), koje su ostavljene za puteve i gradilišta, proste su od zakupnine. Obavezan je zakupnik nadalje, da uzme u zakup naplavine, livade i oranice za 7 for. 30 nč. po rali, pašnjake po 2 for. a neplodno tlo po 50 nč. po rali, dočim će mu se odplavljena površina vazda odpisati, a inače nema tražiti druge odštete. Podignute zgrade imade osjegurati i u dobrom stanju držati, tako i medje, a unosivost tla čuvati, te nesmije slamu, sieno i djubar prodavati ili izvažati. Izmakom zakupne godine preuzima imovna občina sve zgrade na zakupnoj površini po procjeni mješovitog povjerenstva, u koje izabire

zakupnik jednog a imovna občina drugog vještaka za procjenu. Porez i sve ostale troškove plaća zakupnik. To su u glavnih crtah uvjeti toga najvećeg zakupa, koji međjutim nije spojen s uvjeti pošumljenja, te sam to samo mimogred spomenuo, pa prelazim na zakupe sječnih površina, koje su za nas najvažnije, pače svrha ovoga članka.

Sječne površine daju se u zakup obično na 4 godine i to samo one, na kojih se imade uzgojiti hrastova šuma. Površinu izkrče sami zakupnici. Četvrtu godinu dužan je zakupnik oranice sam žirom posaditi, i to u svaku treću brazdu, što čini razmak od 60 cm., a zato si u jesen te godine posije po žiru žito, koje žanje pete godine bezplatno, za odštetu za sijanje žira. Žir si je dužan zakupnik sam nabrati, koji mu se bezplatno sakupljati dozvoljava. Livade i močvarna mjesta pošumljuje obično sama imovna občina sadnjom žira pod motiku ili jasenovima biljkami. Imade slučajeva, gdje i livade pošume sami zakupnici, n. pr. »Zdenski gaj« u šumariji Grubišnopolje. Naravno, da svaki onda pretvori livade u oranice na jesen zadnje godine. Gdje je tlo vrlo močvarno i tresetno, nastoji se kanalizacijom i zgodnim grabami odvodniti, osobito se tomu u zadnje vrijeme velika pažnja posvećuje; tako su lanjske godine dva oveća kanala izvedena, te samo pomanjkanje tehničkih sila spriečava brže izvedenje vrlo liepih osnova, kao: neobhodno potrebna kanalizacija podravske predjela (Preložnički berek) i dr.

Taj način zakupa je naročito u Podravini uobičajen, gdje se i polučuje najveća godišnja zakupnina, po rali: 30, 40, pače 56 Kruna. Da se tako povoljne cijene uz spomenute uvjete postignuti mogu, razlozi su sljedeći:

1. velika napućenost Podravine i usljed toga pomanjkanje produktivnog tla;

2. osobita, hvale vriedna marljivost i štedljivost Podravaca, naročito žitelja onih mjesta u području šumarije gjurgjevačke;

3. velika plodna snaga šumskog tla, jer se kroz 4 godine dobiva po rali godišnjih 60—80 vagana kukuruze u klipu, a pete godine dobije se žita po rali 8—10 metr. centi.

Da se uvjeti ispune, polagao je prije zakupnik jamčevinu u iznosu od jednogodišnje zakupnine, nu poslje se je od toga odustalo, pošto se je uvidilo, da je to žiteljstvu teško plaćati, a ono opet usljed jagme za takovimi zakupi točno vrši sve uvjete, napokon samomu sebi na korist; a osim toga jamči sa prirodom zadnje godine, kojega ne smije maknuti, dok nije izpunio uvjete pošumljenja u redu, dok se ne obavi zapisnički kolaudacija pošumljenja u prisutnosti upravitelja imovne občine ili dotične šumarije, te srezkog lugara i pojedinih zakupnika. Ako se je dogodio ipak koji riedak slučaj, da koji od zakupnika nije četvrte godine pošumio svoju česticu, to se je našao uvijek dovoljan broj žitelja, koji su to preuzeli, samo da mogu što posijati i pobrati. Tako liepo i unosno ide to samo u Podravini, dočim u drugih predjelih nije imovna občina sretne ruke, što nije laskavo po žiteljstvo, koje se više odlikuje nemarom i lenošću nego marljivošću, a uza sve to navaljuje na izseljenje. To su područja grubišnopoljske i račanske šumarije. Prema takovim odnošajem su i uvjeti zakupa drugi, najpače u tom, što se izsječene površine moraju dati 2—3 godine bezplatno u zakup kao neka odšteta za krčenje. Ako i dopustimo, da je tlo manje vriednosti od onoga u Podravini, to je opet mnogo vriedna i ta okolnost, što Podravac cieni panjevinu na zakupnoj površini, koja mu, makar uz veliki trud, po njegovom mišljenju nadoknadjuje svojom gorivnom vriednošću u krčenje uloženi trud. Pa da su barem ciene zakupa četvrte godine povoljne! One su često tako neznatne (ima slučaj, gdje nije ni zakup uspio), da bi bilo najbolje taj način pošumljenja prekinuti i prestati sa zakupi. Neka se dogodi ovaj slučaj: provede se čista sječa na ovećoj površini, koja se ne pošumljuje, nego ostavlja do proljeća, kad će se razpisati dražba za zakup; na proljeće žiteljstvo neće da uzme u zakup ili se jave samo nekolieina. Što sada? Žira nema, da se pošumi, na jesen ne urodi žir, te iz toga sila drugih neprilika. Zato bi u takovih predjelih trebalo odustati sasma od zakupa i ne žaliti troška krčenja i sadnje. A mislim, da se nebi dao lahko izračunati probitak zakupljivanja,

kad jedna ral u 4 godine donese 10 Kruna zakupnine. Bolji su odnošaji tamo, gdje se sa domaćim žiteljstvom takme stranci: Česi, Madjari i Niemci.

Prednosti zakupa kod šumsko-poljskoga gospodarenja bile bi ove:

1. znatan novčani prihod;
2. minimalni gojitbeni troškovi koji iznašaju jedino vriednost sadjenog žira;

3. prirast, koji je osobito povoljan, jer se tlo razrahli i obradjivanjem očisti, te se kultura već u petoj, šestoj godini sklopi. Krasan primjer tomu je 7 godišnja branjevina »Mekši« kod Ferdinandovea;

4. naknakno popunjivanje i čišćenje mladih nasada otpada usljed guste sadnje.

Mane pako, koje se zakupima pripisuju, bile bi ove:

1. gubitak četirigodišnjeg prirasta;
2. štete od miševa, jer da navale na preostatke žita;
3. snaga tla da se iscrpi i prema tomu da je prirast slabiji.

Što se mog nemjerodavnog mnienja tiče, ne bi te mane svagdje obstojele. Gubitak četirigodišnjeg prirasta, mislim, da se neda mjeriti sa korišću, što ju dobar zakup daje, već samom prištednjom krčenja i kultiviranja. To se dađe napokon i računi dokazati vrlo liepo i jasno.

Navala miševa nije nikakov dokaz ili mana. Služeć sâm u Podravini, dovoljno sam imao zgode o tom razmišljati. Miševi, kad su se pojavili, udarili su svojim pravcem bez obzira, kako je dotični predjel pošumljen. Osobito godina 1897. bila je u tom pogledu nesretna. U mojoj šumariji u šumi »Banovbrod« (Pitomača) navališe smjerom od juga na sjever i toga su se pravca držali, dok im nisam zadao težki udarac bacillom i konjskim kopitom. Ostali dielovi iztočni i zapadni ostali su netaknuti. Pa odkuda da miš i znade, gdje ima ostanaka žita? To bi pače moglo još biti zaštitom hrastiku, da njega ne uništuje. U susjednoj šumariji, što ja znam, nije se pojavio premda baš ta, gjurgjevačka, šumarija imade najviše takovih hrastika.

Da se snaga tla izcerpljuje, to dopuštam; ali je li šumi od velike koristi ona snaga, koja leži naročito u podravskih predjelih? Neopazice se ona djelomično izcerpi, tako da dovoljno ostaje za buduću kulturu. A gdje je tlo lošije, tomu se pomogne, da se ne izcerpi, ako se sastave uvjeti, da se zadnje godine zasije djetelinu ili grahoricu. Ta najbolji dokazi su tomu krasno uspjeli hrastici i mladi i stariji, koji na tlu, da je dosta izcerpljeno, ne bi mogli tako uspijevati. Vrlo žalim, da nisam dospio, da istražim prirast takovih branjevina, naročito već gore spomenute branjevine »Mekiš«, pa da sam ga sravnio sa prirastom drugih branjevina, koje nisu bile u zakupu. To bi bio najbolji dokaz. Želio bi, da me tko u tom pretekne.

Da vidimo, koji su momenti vodili imovnu obćinu na izdavanje površina u zakup. Razabrat ćemo to najbolje iz same naravi površinâ, koje su davane u zakup. Tu imade podvodnih jaraka, nizina, čistina, kojih je osobito u početku bila sva sila, dakle u prvom redu prazne površine, koje nisu nosile nikakove koristi, a nisu se mogle bud s kojega razloga pošumiti. Napokon sječne površine ili sječine. Njihovo pošumljenje skopčano je velikim troškom, naročito ondje, gdje se je vodila nekakova preborna sječâ kroz dvadesetak godina. Uzev u obzir sve poteškoće i troškove oko inakog pomladjenja takovih površina, odlučila se je imovna obćina, gdje je samo moguće, na takov način pomoćju zakupa dizati šumu. Pa i žir ne urodi svake godine, da bi se godišnje sječine odmah mogle pošumiti, već bi prazne čekajuć urod žira obrasle korovom, koga poslje nije moći lahko odstraniti. Nadalje je imovna obćina dala u trajni zakup nekoje komplekse, kako sam gore spomenuo »Uzku luku — Križnicu«, i druge, koje su se morale sa spomenutih već razloga izlučiti iz šumskog gospodarstva, te tvore glavnicu stalnog godišnjeg prihoda. Ima opet mjesta, gdje Drava silovito dere i odniela bi po nekoliko hvati šume preko noći. Prije se drvo proda na onoj površini, koja bi od prilike pala žrtvom u 3 godine, a tlo se onda dade u zakup i nosi do 40 Kruna po rali. Skupimo te razne vrsti zakupa to dobijemo:

1. neplodne površine, koje se momentano ne dadu pošumiti ili moraju čekati sječu susjedne sastojine;

2. sječne površine sa obvezom pošumljenja;

3. veće površine, koje leže osamljeno, da je šumsko gospodarstvo na njima samo pitanje vremena, i koje se davaju u zakup na 20 do 30 godina;

4. manje površine nego predjašne, na kojih se nikako, već radi male površine, ne rentira uzgoj šume, i koje se davaju za sva vremena u zakup, nu taj se ponavlja svake 4—6 godine;

5. odplavi izvršene površine;

5. površine tik kuća sela Sesvete odijeljene od ostalog šumskog kompleksa kanalom, ostavljene radi velikog siromaštva žiteljstvu u zakup;

7. prosjeci, koje je zakupnik dužan u redu držati.

Osim točke 2. sve su nuždni zakupi, i po mom mnijenju posve opravdani, a da nije nužno o tom ni razpravljati.

Radi se najviše o tomu, da li se šumsko-poljsko gospodarstvo rentiru na samim sječinama. Odlučuje tu prevaga prednosti ili mana, te u tom pogledu mislim, da sam po svojoj slaboj snagi prilično obrazložio tu stvar. Dakako, da i tu još treba temeljitijih dokaza, koje za sada pružiti ne mogu. Opetujem samo, da se to uspješno daje provadjati u predjelih, gdje su povoljne okolnosti kao u Podravini i gdje se snaga zemlje za nekoliko godina nipošto izcrpiti ne može. Ta neka se poštovani kolega sjeti samo onog jada kod branja i sadnje žira, gdje radnik često nabere pušljiv žir, baci po cielu pregršt u veću rupu, i sila mnogih drugih neprilika usljed zlobe i objesti radnika, kojim je deveta, hoće li sadnja uspjeti ili ne.

Iz vlastitog iskustva sam uvjeren, da mi nisu kulture nikad tako uspjele kao one zakupnika. Dakako, da briga o uplati zakupa zadaje posla, tolike potvrde samo izdavati, ali to sve ne nadmašuje korist, koju dobar zakup daje.

Po mom mnijenju valja šumsko-poljsko gospodarstvo ondje provadjati, gdje imade temeljitih dokaza valjanosti i probitaka, jer napokon i najbolja stvar, najljepša ideja, na nezgodnom

mjestu usadjena, pada, tako se ni šumsko-poljsko gospodarstvo neda svagdje s uspjehom provesti, nego treba zrela promišljanja, jer u šumskom gospodarstvu učinjene pogriješke tekar deceniji mogu izpraviti.

Vaclav Fuksa.

Obskrba privatnih činovnika u starosti.

Priobéio **D. Nanieini.**

Poznato je svakomu, da privatni činovnici i njihove udove i djeca, riedko uživaju mirovinu od svog službodavca; jedino činovnici nekih većih novčanih zavoda dobivati će mirovinu, jer im ravnateljstva osnivaju jednim dielom svog čistog dobitka mirovinske zaklade. Činovnici privatnih poduzeća, tvornica i t. d. plaćeni su redovito tako dobro, da si malom štednjom mogu mirovinu prištediti.

Gospodarski i šumarski činovnici prolaze najgore u tom. Premda oni moraju svomu službodavcu raditi i dan i noć, svetkom i petkom, po najgorem i najljepšem vremenu, a osim toga često i akademički naobraženi biti, ipak je dosta riedko, da im službodavac barem pristojno odšteti posao, a još manje, da im zajamči sjegurnost, ako u službi ostare i postanu nemoćni.

Nu jedva da će to činovništvo igdje tako zlo stojati, kao kod nas u Hrvatskoj; niti je čestito plaćeno, niti je sjegurno za svoju službu, a kamo li, da bi još i mislilo na mirovinu. A kakav mu je istom društveni položaj, ako dotičnik sâm o tom ne nastoji! U velikim državam može si privatno činovništvo pomoći udruživanjem, uzajamnom podporom, osnivajuć zadruge; — takovu imamo u Beču: »Verein für Güterbeamte«, nu kod nas je to vrlo teško, jer je malen broj gospodarskih činovnika. Nadalje, u uređenim državama ide i legislativa i eksekutiva gospodarskom i šumarskom činovništvu osobito na ruku, dočim kod nas to očekivati nesmijemo, pošto uređenje ovih prilika nije stvar »autonomna«, već »zajednička«.

Uređenje pravnih odnošaja medju službodavcem i službo-primcem goruće je pitanje već odavna, a za gospodarske i šu-

marske činovnike pokrenuo ga je odlučno prof. Dr. G. Marchet još god. 1884. Na internacionalnom gospodarskom i šumarskom kongresu god. 1890 u Beču stvoren je i zaključak, »da bi bilo u interesu samih veleposjednika da za svoja vlastelinstva urede službovnu pragmatiku, dočim bi za male posjednike morala sama država zakonom odsjeći temeljne uslove medjusobnih obveza«. Posebice je još zaključeno, da »Verein für Güterbeamte« u Beču ovu rezoluciju primi u svoje ruke i provede.

Godine 1895. sastali su se austrijski »agrarci« po peti put, te su zaključili: »da bi se pravni odnošaj gospodarskih i šumarskih činovnika prema njihovom službodavcu imao zakonom urediti, kako je to uređeno u trgovačkom, rudarskom i obrtnom zakonu, jer da to traži pravda i pravica, i jer je to za obe stranke od koristi«.

Poslie toga nagradio je rečeni »Verein für Güterbeamte, uslied natječaja ove dvie knjige:

1. »Die rechtliche Stellung der Privat-Güterbeamten und die Altersversorgung der Privatangestellten« von Dr. G. Marchet. Wien, 1896

2. Grundzüge einer Dienstpragmatik für Verwaltungen grösserer Güter«, von Johan Pohl, Wien 1897.

Predaleko bi išli, du u ovom sbijenom sastavku iznosimo pa i najkraći sadržaj ovih knjiga, spomenusmo je samo radi cieline ovih redaka, jer se možda posrednom uplivu tiju knjiga ima pripisati, da je ugarski ministar za poljodjelstvo: Darányi, dao izraditi osnovu zakona »o pravnim odnošajima ekonomskih činovnika«, te za razpravu iste sazvaio i enketu za 7. travnja 1900. u Peštu.

Ovo je sadržaj te zakonske osnove:

Službodavac i činovnik imaju sastaviti ugovor o medjusobnim pravnim odnosima. Beriva činovnika imaju se ubilježiti u ugovor, ako se to ne učini, tada se imadu davati po mjestnim ili zemaljskim običajima i u četvrtgodišnjim obrocima. Beriva u naravi moraju biti najmanje srednje ruke (dobrote).

Stan činovnički mora biti takav da u njemu ne trpi na zdravlju ni činovnik ni obitelj mu. Ako bi budi činovnik, budi koji član njegove obitelji u stanu nastradao radi toga, jer vlasnik nije htio mane popraviti, tada je on dužan platiti odštetu. Kratka bolest nije i ne može biti povod za odkaz službe. Službuje li činovnik pet godina jednomu vlastelinu, tada je ovaj dužan dati udovici jednogodišnju plaću kao odpravninu, ako činovnik umre; dva puta toliko, ako je činovnik služio preko pet godina; po smrti supruga dužan je službodavac udovici prepustiti uživanje stana na tri mjeseca.

Ako se ugovor ne obnovi, tada mu se valjanost, odnosno trajanje smatra na neizvjestno vrijeme. Kada izteče valjanost ugovora (5, 10 godina) mogu ga obje stranka odkazati. Ugovor sa stalnim trajanjem, ne može se odkazati. Ugovor mora se odkazati tri mjeseca unapred; ugovorom ne može se odkaz ipod jednog mjeseca ustanoviti. Ugovor mora se odkazati pismeno. (Zakon će taksativno propisivati za obe stranke, kada će smjeti ugovor odkazati). Odlazećemu činovniku mora vlastelin prtljagu i pokućstvo odpremiti dati do prve željezničke postaje.

Crkvene obćine, nadarbine, fideikomisi, gradovi, obćine, kao i poduzeća, koja stoje pod javnim nadzorom, moraju uzimati i imati samo osposobljeno činovništvo.

Zakonska osnova razumije pod »osposobljenim činovništvom« ono, koje je izučilo škole. Dopušta se, da u službi i nadalje ostanu i naslov gospodarskog činovnika nose oni, koje ova osnova zateče u službi kao višegodišnje samostalne gospodarske činovnike, pa su ugarski drž vljani i članovi kojeg gospodarskog društva. U buduće ne će nitko smieti rabiti naslov »gospodarski činovnik«, ako nema propisane kvalifikacije,

Ova zakonska osnova ne ograničuje u ničem ni službodavca ni služboprimeca, te si mogu svoje odnošaje urediti po miloj volji; ona hoće da uredi unapred te odnošaje tamo, gdje svakojaki obziri položaj gospodarskog činovnika iluzornim prave i gdje se uvlače takove prilike, koje se protive javnim interesima.

U enketu bijahu pozvani članovi gospodске i zastupničke kuće, veleposjednici, zemaljsko i erdeljsko gospodarsko društvo, zastupnik ministarstva za pravosudje i 17 gospodarskih činovnika. Izvjestitelj (a sjegurno i sastavitelj zak. osnove) bio je minist. savjetnik dr. Jos. Bartoky.

U sljedećem evo u kratko same razprave o tom prevažnom pitanju :

Gosp. ministar Darany, spominjuć važnost ovog uredjenja, saobćuje, da je gospodarske činovnike, službujuće na drž. dobrima, pomaknuo u višji činovni razred i da će potvrdom proračuna dobiti i veću plaću, koja će im se uračunati i u mirovinu. Ovo da je učinio radi toga, da potakne ambiciju gospod. činovnika i da se u to ugledaju i drugi, — što mu prisutni odobravaju. Iztiče naročito, da svaki od prisutnih može predložiti shodne nadopunjke osnovi.

A. Bujanović zahvaljuje se ministru u ime svoje i zemaljskog gospodarskog društva, što je ovu zakonsku osnovu sastavio i na pretres iznio i izriče nadu, da će to prevažno pitanje i uredjeno biti.

Barun Lad. Majthényi veli, da u zakonu o uredjenju pravnih odnošaja medju posjednicima i gosp. činovnicima moraju ova dva pravila vriediti: podpuna sloboda o uvjetima i medjusobnost kontrahenata. Zakon mora imati subsidieran značaj i propisivati samo u onim slučajevima, za koje se stranke pogodile nisu.

Barun Desider Prónay ne odobrava §. 1. osnove, koji propisuje kvalifikaciju činovnika, on je za to, da se ta osnova proteže na kvalificirane činovnike, kao i one, koji nisu, pa veli, da bi za gospodar. činovnike mogli napustiti zahtjev kvalifikacije, kako se ne traži ni za trgovce i fabrikante i njihove činovnike.

Proti ovomu ustali su Bujanović, Lad. Lakner i Antun Rainprecht zagovarajuć osnovu, držeć opravdanim želju gospodarskih činovnika, da im se prizna kvalifikacija, jer da se ovdje ne radi o naslovu, već o zaštiti stručnog zanimanja i priznanja stručne naobrazbe.

Kod propisa o izplati beriva podnešen je predlog, da se beriva u naravi izplaćuju unapred za četvrt godine, a beriva u novcu za to isto vrijeme naknadno.

O propisu, da je službodavac dužan o svom trošku liečiti činovnike u slučaju nesreće, ustao je proti tomu baron Ivan Harkányi s izjavom, da će on za sebe rado preuzeti te dužnosti, ali da se tomu protivi radi malih posjednika, za koje bi takova odredba bila vrlo teretna, pošto bi se moglo dogoditi, da takav činovnik boluje i po nekoliko godina. Stoga bi se u zakonu moralo točno opredieliti vrijeme te obveze. Društvo gospodarskih činovnika predlaže, da se opredieli pol godine dana.

Propisi zakonske osnove o odpravnini izazvali su življu debatu, neiznesav proti tomu nikakovih stvarnih prigovora, već samo to : ima li se dati više ili manje. Sjegurno je, da su posjednici bili za polovicu od predložene odpravnine, a činovnici za predloženu.

Bujanović misli, da bi se taj spor najzgodnije tako riešio, da vlastelini svoje činovnike osjeguraju na mirovinu kod mirovinske zaklade gospodarskih činovnika, kako on radi. Ovim načinom to ide lakše, nego zakonom, gdje je teško propisati, da svatko svoje gospod. činovnike osjegurati mora. On u osnovi nalazi opomenu, da vlastelini svoje gospod. činovnike osjeguraju na mirovinu, te se tako rieše tereta, da im sami od svojih prihoda mirovinu daju.

Barun Ladislav Majthényi iznio je predlog, da se u zakonu točno oprediele prava i dužnosti gospodarskih činovnika, što su mnogi članovi enkete toplo zagovarali.

Kod §. 25. osnove, da vlastelini, koji plaćaju više od 2000 K. zemljarine i imadu nerazkomadan posjed, moraju za upravu svojih dobara imati kvalificirane činovnike, ustali su proti tomu vlastelini, a činovnici su zagovarali. Prvi su to tražili naročito za male fideikomise, a drugi su iznosili, kod kojih vlastelinstva takav propis već danas postoji.

Ministar Darányi veli, da bi ova osnova bila nepodpuna, kada ne bi sadržavala ovih propisa o kvalifikaciji činovnika.

O fideikomisima veli, da uživaju posebni položaj, kog je država odobrila, pa da je stoga posve opravdano, ako se želi, da s njima upravljaju stručno naobraženi činovnici. Obećaje, da će ovaj paragraf tako tekstirati dati, da se fideikomisima ne naprécuju nesnosljivi tereti, jer to nije ni nakana njegova. Nada se, da će se uspjeti: zahtieve obćenitosti složiti sa čuvanjem privatnih interesa.

U pismenom podnesku zagovara opat Vajda s narodno-gospodarstvenih razloga propise o kvalifikaciji činovnika, te veli, da se na circerskoj opatiji već odavna uzimlju za činovnike samo takovi, koji posjeduju nuždnu kvalifikaciju. On ide tako daleko, da ovo traži ne samo za fideikomise, već sva vlastelinstva, koja plaćaju 2000 K. zemljarine, a vlasnici sami s njima ne upravljaju. (Mislimo da bi se po ovom propisu izigrati mogli. Opaz. pr.).

Neki Heinrich v. Rosenfeld (!) šutio je cijelo vrijeme, dok je razprava trajala, tek se je pri §. 25. javio i zagovarao interese nediplomiranih gospodarskih činovnika. (Sjegurno ćuti, što propis o kvalifikaciji dobra nosi »njegovim ljudima«! Op. pr.)

Prigodom otvorenja magjarskog sabora govorilo se je i o poslu, što će ga isti imati u ovoj sjeditbi razpravljati, pa je među inim nabrojena i ova zakonska osnova o uredjenju pravnih odnošaja gospodarskih činovnika. Osnova je pred kratko vrijeme predložena u saboru, pa je nada opravdana, da će skorim i uzakonjena biti. Nadajmo se, da će tada nastati po privatne gospodarske činovnike snosljivije prilike, premda se bog zna kako ne će popraviti.

Opažamo, da se u osnovi ne spominju »šumarski« činovnici, što ne možemo odobriti, pa bi se to moralo zgodnim načinom još za vremena nadopuniti. Po našem sudu imadu šumari kud i kamo veći naslov na trajnu obskrbu, nego li i jedni drugi činovnici, jer oni ne rade samo za sadanjeg uživaoca, već i one, koji će doći nakon 100 i više godina. Prema ovomu bilo bi posve pravo, da se šumarskim činovnicima zakonom osjigura mirovina. Mislimo, da imamo pravo žaliti, što naša

vlada, odnosno začetnici zakona o stručnoj upravi šuma stojeće pod osobitim javnim nadzorom u Hrvatskoj, nisu u taj zakon uvrstili ma kakav propis o tom. Sada će se to teško izpraviti, tim više, što uživaoci vlastelinstva uvijek misle na sebe, a ne i na one, koji se brinu, da dohodak imaju oni i njihovi nasljednici.

II. Zemljištne zajednice, njihov postanak, razvoj i uredjenje.

Piše **Gašo Vac**, kr. kot. šumar.

U »obćenitom dielu«, predočili smo cienjenim čitateljima, obći razvoj šumarskih prilika u našoj domovini, naročito naveli smo primjere, kako su nastala »naselja«, sela, mjesta i t. d. a prema tome, kako je postala i razvijala se »zajednička imovina«.

U uvodu smo iztaknuli razliku između t. zv. provincijala i bivše Krajine.

Pak pošto smo predočili odnošaje u t. zv. provincijalu, to prelazimo na:

IV. Razvoj i uredjenje odnošajah u bivšoj Krajini.

U povjestnici Hrvatah, ocertano je sve, što se odnosi na seobu hrvat. naroda i dalnji razvoj stvarih u našoj domovini.

Povjestnica, ta vječna istina, poznata je svakom naobraženom stručnjaku u glavnim crtama. O tome ne ćemo ni razpravljati.

Nu ipak, kada o »Krajini, toj našoj krvavoj haljini« razpravljamo, moramo poseći i za povješću. Moramo predočiti postanak Krajine, razvoj i dalnje uredjenje.

Naročito dobro nam je došlo djelo: »Die Militärgränze und die Verfassung«. — Ili: »Eine Studie über den Ursprung und das Wesen der Militärgränz-Institution und die Stellung derselben zur Landesverfassung von Og. M. Utiešenović*.

Jedan dio naše domovine, naročito južni, bio je od vajakada opredieljen, da bude na braniku cieloga carstva i srednje Europe. To je bivalo kroz više stoljeća!

* Preporučamo svakomu, da to djelo prouči.

Kada se je ali Turčin pojavio na balkanskom poluotoku, pak kada mu je sve dalje »bojna sreća« poslužila, oćutile su sve države potrebu, da valja toga deliju hrabro dočekati. Tako je bilo i kod nas.

15. lipnja 1389. god. odlučeno je na »Kosovom polju«, da su i ostale zemlje kasnije oćutile snagu turskoga ozužja.

Nakon pada Srbije, Bosne i Hercegovine, došao je red na Slavoniju, Hrvatsku i Ugarsku; dapaće na Štajersku. Kranjsku, a konačno i na sam carski grad Beč (1529. g.).

Pored takovoga stanja stvari, nije ni čudo, da je ciela država bila neprestano na oružju, da je celo carstvo bilo jedna vojarna. Puška i mač, zamienila je ralo i motiku. — Žalostno!

Ravna Slavonija, bila je odavno plienom pohotnog Turčina, dok se je ali goroviti dio Hrvatske neprestano borio, naročito dielovi od Jadranskog mora do rieke Une i Kupe, te izmedju rieke Save i Drave — suzbijali su navalu iz Bosne.

To je bila hrvatska samo-obrana, »pod vlastitim vojvodama«. Nu s vremenom došle su i carske čete u pomoć.

Godine 1675. osnovano je za hrvatsku granicu: »ewiges und immerwährendes Generalat«.

Tu je prvi početak granice (Krajine) t. j. kada je nje-mački upliv počeo cvasti u Hrvatskoj!

Godina 1575. jeste prvi početak, da je Krajina osnovana!

Po vojničtvu zaposjednuti dielovi Hrvatske i Slavonije (na bivšoj granici). podpadali su neposredno pod vojničku upravu i nadzor; bez da se je u tome pitao hrvatski ban, sabor i t. d.

Usljed samovoljnog mješanja vojničtva u upravne stvari, resignirao je tadašnji ban (god. 1578.) na časti, kojega poslije bana »Christopha Ungnada« zamjeni hrabri Tomo Bakač — Erdödy (1583.).

Pravo kaže Utiešenović: »Mit diesem ersten Versuche der Einmischung in die Landesverwaltung, nun begann die selbstständige Organisirung der Militärgränzländer, um daselbst ein Militärinstitut zu bilden!

I tako je i bilo.

Jedan dio naše domovine odciepljen od majke svoje, upravljao je sve do u novije doba — samostalno, sve po vojničku. To je kratka povjest postanka, te toli »slavljene granice«. Ne ćemo se dalje upuštati u povjestno razlaganje, mi smo htjeli predočiti samo postanak granice, a sada nam je prieći na samu razpravu t. j. vidit ćemo, kakovi su bili:

a) Stari zakoniti propisi.

Pod vojničkom upravom mjenjali su se razni sistemi; prilagođivalo i preudešavalo se je sve, samo da se hrvatski narod priuči njemačkom jeziku, komandi i vojničkom životu, možemo za pravo reći, bivša Krajina bila je jedna vojarna!

Za vrieme blagopokojne carice Marije Terezije izdani su za upravu i pravo g. 1754. »Gränitzrechte«, kojim se sudstvo organizira, kao i pravo i dužnosti Graničara uređuju.

Spomenuti ćemo nekoje propise toga važnoga zakona:

1. Sva zemljišta (svakako i šume i pašnjaci) u Krajini jesu »krajiško-vojnička-dobra« (Militärgränzlehen), koja su Krajišnicima dana na bezplatno uživanje — uz vojnu dužnost, u domovini a i izvan domovine!

2. Nasljedna prava prelaze i na zakonite nasljednike; sinovi izključuju kćeri.

3. Više sinovâ sliede na jednake dielove; a mogu se samo onda dieliti, ako je posjed tako velik, da svaki od svog diela dužnosti vršiti može.

4. U slučaju pomanjkanja nasljednikâ, spada dotično dobro pukovniji, u svrhu ponovnog nadjeljenja. Testamentarnih nasljednika ne ima.

5. Tko nepodpada vojnoj sudbenosti, ne može ništa posjedovati u krajiškom okružju.

6. Kod svake kuće i dobra jeste najstariji član glava obitelji i t. d.

7. Javne radnje moraju Graničari bezplatno obavljati.

8. U kotaru regimente, mora svaka kuća sama svoje vojnike obskrbljivati.

Art. I. §. 3. »Gränitzrechte« imade i ostalih propisah, kojim se ali narod prilagoditi nije mogao. Jedino je svagdje važno: »Volja i vojnička komanda«.

Pošto ustanove »Gränitzrechta« nisu odgovarale potrebama naroda, uveden je godine 1783. »Kantons-System«. Uprava zemlje, odijeljena je bila od vojničke uprave! Dakako ali, da su jednoj i drugoj upravi bili na čelu častnici. Jedina je razlika ta, da su vojnici imali svoje poglavare i posebne propise; dočim su ostali nevojnici podpadali drugoj upravi u političko-ekonomičnom pogledu.

God. 1787. uredjeni su kotari po regimentah.

Radi raznog trvenja, ukinut je god. 1800. »Kantonski-System«, te je opet sve došlo pod komandu svake pojedine regimente, t. j. uvedena je absolutna vojnička vlast!

Uprava u Krajini neprestano je zapinjala. dok nije dobio nadvojvoda Karlo nalog, da cijelu zemlju iztraži u svakom pogledu i svoj predlog da stavi. — Svatko je imao pravo, da predloge i sve mane uprave, neposredno predloži nadvojvodi. — U svrhu proučanja naroda, običajah i potrebah izaslati su po cijeloj zemlji pouzdanici i t. d.

Nakon temeljitog proučanja, izdao je car Franjo I. 7. kolovoza 1807. bez sabora:

b) Temeljni krajiški zakon.

Ovdje leži temelj daljnjemu razvoju svih stvari u bivšoj vojnoj Krajini!

Naša razprava počima za pravo razmatranjem ovog »temelnog zakona«, koji je donjekle osnovan na »Gränitzrechtu«.

Idemo malo, da promotrimo ustanove toga zakona.

Točka 1. Cielokupno vlasništvo zemaljah u Krajini, jeste vojno dobro (Militärlehen), na koje posjednik — s obzirom na vrhovno vlasništvo cara — uz izvršivanje krajiških dužnostih, imade neprestano nasljedno pravo uživanja.

Toč. 2. Svi krajišnici bez iznimke — koji oružje nositi mogu — podpadaju osobno ratnoj dužnosti u domovini i izvan domovine.

Toč. 3. Uredjuje odnošaje života naročito zadružnog.

Toč. 4. Pravo granice na razvoj obrta, trgovine i znanosti bude sistematično skučeno i na minimumu svedeno.

Toč. 5. Krajiško žiteljstvo moralo je podavati za javne zavode bezplatno u godini: za svaku ral oranice i livade jedan dan težaka ručnoga, a za pol rali vozno blago.

Toč. 6. Propisuje kako se ima porez plaćati i t. d.

To su nam glavne točke »temelnog zakona«.

Država jeste vlasnik svijuh zemaljah, dakle i svijuh šumah i pašnjakah!

Narod uživao je po miloj volji šumu. Podpunim pravom možemo reći, da je narod bio noć i dan u šumi, jer su mnogi imali svoje »stanove« u šumi, gdje je blago prehranjivano i zimovalo. I mnoga naselja, selišta, pojedina kućišta bila su tada raštrkana po ogromnim šumama. Daljnim razvojem i uredjenjem uprave, bili su prinudjeni seljani, da se iz šuma sele na jur zasnovane cestovne mrieže, te su tako nastala mjesta i sela.

Sa uredjenjem t. zv. »Gränzverwaltung-a« reskriptom od 30. ožujka 1808. po vojničkom načelu, uređena je uprava kompanijskih kotara i pukovnijah. Svagdje bio je častnik na čelu. Glavno sielo bilo je u t. zv. štopu — Staab. Generalkomanda bila je tada u Zagrebu i Petrovaradinu. U Beču kod t. zv. »Hofkriegsratha« bilo je odlučivano glede političko-ekonomičkih stvari granice.

Dalnje uredjenje granice ne ćemo razglabati, već pređimo na šumarstvo.

Država kao vlasnik šumah imala je i prihod iz istih, a taj se sastojao iz taxe za raznovrstno gradjevno i gorivno drvo, za žirovinu, pašu, šišku, prepelarenje i smolarenje.

Država unovčila je šumu, gdje je mogla. U tu svrhu osnovani su drvodvori i to u Kraljevici, Jablancu, Sv. Gjurgju, Sv. Ambrozu kod Senja i Pivilah.

Još za vrijeme »kantonske uprave« (g. 1787.) uveden je u Krajini »šumski red«, koji je prihvaćen kasnije i u »temeljnog zakonu«. Sve krajiške šume podpadale su pod upravu i nadzor zaoto posebno postavljenog šumarskog osoblja. Šume smatrane su kao posebni gospodarski objekt države.

Za nadzor i upravu šumah postavljeni su: ravnatelj, »Waldbereiteri« okonjeni lugari i t. d.

Gospodarstvo i potrajnost šumarenja u Krajini, osnovano je na »prihodu kameralne taxacije«. »Hofkriegsrath« izdavao je u svemu naloge, naputke i t. d.

Procjena, izmjera, omedjašenje i t. d. šumah preduzeta je u cijeloj Krajini. Izmjerom ustanovljena je površina šumah sa 1,312.417 ralih. Zaista ogromna površina!

Prigodom ove izmjere, izostavljene su površine pašnjakah, šumah i lugovah — pored selah i naselja.

Ovo je služilo za pašu blaga i za namirenje manjih kućnih potrebah. — Zato nalazimo kasnije sve ove površine unešene kao: »Gemeinde-Gut«, »Gemeinde-Wald«, »Gemeinde-Hutweide« i t. d.

Tu nam je postanak, današnjih zemljišnih zajednicah!

Država arondirala je i omedjašila, sve velike komplekse šumah, za uredjenje šum. gospodarstva. Sve manje komplekse šumah i drvom obraslih pašnjakah okolo selah i mjestah, te u neposrednoj blizini istih, ostavila je državna vlast na uživanje krajišniku — seljaku-rataru! Ta to mu jamčuje i §. 1. ovoga zakona, jer su svi vršili dužnosti Krajišnika. Država je vlasnik svega a Krajišnik je samo uživatelj tla i plodinâ.

Krajišnici imali su sve besplatno u držav. šumah. Nu ipak je država uvela cijenik za sve šumske proizvode, koji je kasnije važio i za Krajišnika. Taj cijenik proglašen je na temelju §. 110. »temeljnog zakonika«. Tko nije Krajišnik plaćao bi dvostruko.

Onda je opet uveden porez na oranice, livade, voćnjake i vinograde. Nigdje se ali ne spominje porez na »zajedničke pašnjake, šumice i lugove« dotičnoga mjesta ili sela.

Oprošteni su bili dakle od plaćanja poreza ti pašnjaci i šumice!

Temeljni zakonik nadopunjivan je kasnije s raznim naredbama i naputcima. Spomenuti ćemo njekeje:

Odpisom od 9. koloveza 1820. g. određeno je, kako valja postupati kod prodaje drvâ po šumskoj taksi.

Odpisom od 3. studena 1827. određeno je, glede obračunavanja jedrine stabalâ.

Odpisom od 31. ožujka 1831. i od 29. listopada 1838. određeno je shodno glede doznake drvâ.

Odpisom od 5. ožujka 1825. određena je globa za šumski prekršaj i kvar; a odpisom od 20. svibnja 1829. dozvoljena je tjelesna kazna za šumski kvar.

Odpis od 5. svibnja 1836. propisuje rok pašarije u šumah, a odpis od 16. lipnja 1834. propisuje glede skupljanja i prodaje šiške.

18 studena 1839. izdan je: »Šumarski naputak za Krajinu«. Ovaj naputak sadržavao je sve u sebi, što se tiče uprave gospodarenja i uživanja krajiških šumâ.

Temeljni zakonik bio je u krieposti sve dotle, dok nam nije nadošla poznata

Godina 1848.

U t. zv. provincijalu, bio je seljak-ratar kmet; ali u ovoj godini postao je »slobodan«.

Krajišnika-ratara ali vezala je još dužnost, označena u §. 1. temeljnog zakona.

Prava na šumske užitke i pašu, bila su vremenom jako skućena, te je Graničar već zdvajati počeo.

Usljed razvoja političkih odnošajah, sazvan bude sabor u Zagrebu. — Krajina i provincijal, poslali su svoje zastupnike. Izmedju zaključaka sabora kraljevinah Hrvatske i Slavonije iz g. 1848., donosimo one, koji se odnose na našu razpravu.

§. 12. propisuje: Obćinski pašnjaci (Gemeinde hutweiden) jesu vlastnost obćine. Isti mogu se u sporazumku sa celom obćinom: prodati za korist obćine ili u zakup dati; ili onima koji zemljište trebaju pokloniti; ili drugim potrebnim obćinama na uživanje prepustiti.

To sve potvrđuje naše uvjerenje, da je »obćinskih zajedničkih pašnjakah« bilo mnogo prije, nego li to mnogi misle!

Prema tadanjim kulturnim okolnostima s potpunim pravom zaključiti možemo, da je većina tih pašnjakah obraštena bila drvom, t. j. da su sačinjavali šumice i lugove.

§. 13. glasi: Krajiške šume jesu državna vlastnost Krajine, s tim uvjetom, da se bez dozvole obćinah (kao suvlastnikah) nikakova spekulacija tjerati ne može. U istinu imadu Graničari prema svojemu starodavnomu pravu bezplatno gorivno i gradjevno drvo dobiti, izim u branjevinah. Branjevine imadu se u sporazumku sa obćinom opredieliti. Blago imade bezplatnu pašu u šumah.

Deputirci iz Krajine podniali su razne peticije na sabor, te su na iste stvoreni sljedeći zaključci:

K §. 13. novog Krajiškog zakona ima se dodati:

§. 1. odredjuje bezplatno kupljenje kestenovog ploda u državnih šumah; nadalje, da je slobodno kositi i kopati bezplatno paprad.

§. 2. Čistine u šumi, smatraju se kao šuma, pak se i na istima, bezplatno smije kositi.

§. 3. Izvoz drva dozvoljen je svaki dan.

§. 4. Sječa bukavah dozvoljena je i ljeti.

§. 5. Tko nije Krajišnik, ne smije blago tjerati bez dozvole obćine u šume i pašnjake odredjene za krajiške obćine.

§. 6. Krajišnici smiju sa dozvolom obćine i regimentskomande, graditi stanove (u šumah) i u istih dapače stanovati.

§. 7. Izsječeni kutovi i krpe šumah (Waldaussprungswinkel) izvan humkah pored šumâ, mogu se prepisati Krajišnicima.

Evo jasnoga dokaza našoj tvrdnji, da je prigodom arondacije i izmjere državnih šumah, mnogo t. z. »Waldaussprungswinkel'a« pripalo občini ili selu. Da je to pravo šumsko tlo, ne treba nam ni dokazivati!

§. 8. Ne smije se premetačina preduzimati po lugarih.

§. 9. Paševne i žirovne cedulje ukidaju se.

§. 10. Krajišnici smiju na vlastitom zemljištu podizati šume.

Uztvrditi možemo, da je radi tadašnjega izobilja zemljišta, mnogo tlo obraslo šumom i kao takovo pripojeno »zajedničkom občinskom dobru«. Da su nekadašnje zapuštene oranice obrasle šumom, dokazuju brazde, slogovi i t. d. Prigodom katastralnih izmjera, uvrštene su ove površine kao občinsko dobro.

§. 16. propisuje: Pravo besplatne drvarije, pašarije i žirovine, proteže se na sve stanovnike Krajine.

Ova zakonska osnova nije dobila previšnju sankciju; što je izraženo u carskim patentima od 4. ožujka 1849. naročito onom od 7. travnja 1850.

U svrhu uredjenja odnošajah u Krajini, izdan je 7. svibnja 1850. ponovno:

c) Novi temeljni zakonik.

Burne godine prodjoše i bude uveden »absolutizam«.

Pošto je svagdje red poremećen bio, to bude izdan jur spomenuti »novi temeljni zakonik« za cielu Krajinu. Na temelju ovoga zakonika, uredjeno je sve.

On je temelj dalnjemu razvoju šumsko-gospodarskih prilikah u nas; on nam je donekle izvor, iz kojega su nam postale imovne občine (!) i zemljištne zajednice!

Idemo stoga, da поближе promotrimo, taj toli važni zakonik.

Isti je razvrstan na tri odsjeka, 7 poglavja, a sastoji iz 70 paragrafa.

I. odsjek sadržaje obćenite ustanove.

II. odsjek sadržaje: Prava i dužnosti Krajišnjikah u obće.
— Nadalje :

1. Poglavlje: O pravu na nepokretna dobra naposeb.
2. Poglavlje: O pravu Graničara, baviti se obrtom, trgovinom, umjetnošću i znanošću.
3. Poglavlje: O zadrugama.
4. Poglavlje: O vojnoj dužnosti.
5. Poglavlje: Radnje.
6. Poglavlje: Porez.
7. Poglavlje: Propis glede gradovah i trgovištnih mjesta u Krajini.

III. Odsjek određuje političko razdieljenje Krajine.

Uz Njegovo c. i kr. apoštolsko Veličanstvo, jesu na zakoniku podpisani: Schwarzenberg, Krauss, Bach, Kulmer, Thinnfeld, Schmerling i Thun.

Sada ćemo pobliže promotriti one ustanove, što no se odnose na našu razpravu.

§. 11. Sva dobra krajišnjikah jesu — uz vršenje krajišnjikah dužnostih — podpuna vlastnost krajišnjikah zadrugah, uz steged određene ovim zakonom. Ovim se ukida §. 1. temeljnog zakonika od g. 1807.

Sada istom postao je naš seljak-ratar — graničar, vlasnikom zemljišta, kojega je od davnine posjednikom bio!

§. 16. propisuje: Zemljištni posjed krajišnjikah kuća, dieli se na glavno obiteljsko dobro i pretečnine (Stammgut und Überland). Glavno dobro krajišnje kuće sačinjavaju ona zemljišta, koja su svojedobno u gruntovnim knjigama kao takova unešena. — Ova sačinjavaju — pored stanbenih i gospodarskih zgradah — krajišnje selište.

Isti paragraf propisuje nadalje, da se ovo selište razvrći ne može; da se obteretiti može samo do $\frac{1}{3}$ vriednosti; konačno propisuje glede diobe zadruge.

Pretečnine — suvišna zemljišta (Überland) sačinjava cieli ostali posjed krajišnjikah kuća, koja se po postojećim propisima upravljati imadu.

Do gruntovnog uređenja, ima ostati kod dosadanjeg razdjeljenja selišne pripadnosti.

Tom zakonitom ustanovom uređeni su selišni odnošaji u Krajini, koje razdjeljenje ostalo je i za kasnija vremena.

Od velike važnosti jeste po našu razpravu §. 17. ovog zakonika, pošto je spomenut u uvodu ove razprave kod §. 1. zakona o uređenju zemljišnih zajednicah. Stoga donieti ćemo ga u celosti, a glasi:

»Do sada po obćinama uživani pašnjaci jesu vlastnost istih«. Njima je prepušteno, da u pojedinim slučajevima naselenja ili obiteljske diobe, potrebito zemljište za kuću, dvorište i vrt dadu bezplatno ili za novac iz pašnjaka.

Dioba ili inako otudjenje pašnjaka po obćinama, može uzsljediti samo zakonitim putem.

O poreza oproštena i odpisana napuštena neplodna tla, pripadaju dotičnoj obćini, ako nebudu u roku od 2 godine — od dana proglašavanja ovoga statuta — zatražena od prijašnjega vlastnika ili zakonitih im nasljednikah, te porezu podvržena.

Evo ovom zakonskom ustanovom uzakonjeno je ono, što su odavna sve obćine u Krajini uživale »kao zajedničko dobro«! — Naša tvrdnja u uvodu razprave spomenuta, potvrđena je u celosti. — Tu nam je **pravi zakoniti temelj** naših zemljišnih zajednicah.

Da su ovi pašnjaci — prema tadanjim prilikama — većinom obrašteni drvom bili da su sačinjavali liepe šumice, gajeve i lugove, svakomu je jasno.

Naročito svjedoče to još i danas na mnogim mjestima liepo uzdržane šumice i lugovi.

Uztvrditi možemo, da su većinom ovakovi pašnjaci bili — a i danas jesu — na šumskom tlu!

Za razumjevanje same stvari, glede uživanja šumah u Krajini, donajmo §. 18. ovoga zakonika, koji glasi:

»Krajiške šume jesu vlastnost države.«

Nakon pokrića državnih potrebah za Krajinu, pripada Graničarima po njihovom starom pravu, gradjevno i gorivno

drvo bezplatno za kućne potrebe; nadalje, oni su vlastni — nakon predhodnog popisa — bezplatno pasti blago u šumah, izim branjevinah, bez da zaoto vade paševne ili žirovne cedulje. Nadalje smiju tri dana u tjednu kupiti (ili pobirati) leževinu, koju načelnik obćine sa šumsko-nadzornim osobljem odredi.

Sječa manje potrebnog drva, bukve i inog podstojnog drva, može se dozvoliti i izvan sječne dobe.

Nadalje slobodno im je u otvorenih šumah žiriti, te pobirati bezplatno bukvicu i kesten za prehranu vlastitoga blaga, kao i košenje papradi i t. d.

Radi šumskih prekršajah zabranjeno je premetačinu preduzimati.

Podpunim pravom utvrditi možemo, da je Graničarima uzakonjena »sloboda uživanja šumâ« gotovo u svakom pogledu.

»Zlatno je to doba bilo«. Nu — bilo je, al je i prošlo. S toga ćemo promatrati dalnji razvoj stvari, kako sliedi:

(Nastavit će se).

Tetivnica.

Mane, što no ih razni sistemi promjeraka a priori sobom donose, povećavaju se, što je promjerka veća. Izim mana obćenitih, svakom sistemu rek bi prirodjenih, sve promjerke znatnijih dimenzija imadu u glavnom sliedeće mane.

1. Uslied znatne težine umaraju brzo radnika.
2. Otežćavaju kretanju u šumi, osobito ondje, gdje ima šikarja.
3. Mnogo su više izvržene oštetam, uslied duljine svojih dielova, kod radnje i prenosa (vožnje).
4. Prenašati ih vrlo je nezgodno (smetaju na kolih, željeznici i t. d.).
5. Nabavna ciena im je nerazmjerno velika.

Svakomu, koji je bio u položaja raditi sa ovakovima promjerkama, dobro je poznato koje zaprieke i neugodnosti te mane prouzročuju.

Spomenuti nedostaci sklonuli su me, te sam se tim predmetom intenzivnije bavio i mislim, da mi je pošlo za rukom u mojoj »tetivnici« pronaći pomagalo, koje u preciznosti radnje baš u ničem ne zaostaje za ostalimi promjerkami a ima veliku prednost, da su kod njeg posve izključene gore pomenute mane.

Da li je tomu zbilja tako, neka izvole prosuditi gg. sudrugovi, pa neka mi je dozvoljeno obrazložiti i opisati ovu moju »tetivnicu«.

1. Teoretička podloga konstrukcije moje tetivnice.

Pomislmo si dva međusobno okomita pravca (AB i AC) u toliko približena krugu, da oba diraju potonji.

Spojimo u misli dodirne točke obih tangenta sa središtem kruga (O) pravcima (bo i co).

Jer su AB i AC tangentete, to je $bo \perp AB$ i $co \perp AC$. Usled toga pako je $bo \parallel AC$ i $co \parallel AB$, i dalje je usled toga $bo = Ac$, a $co = Ab$. Kako su $bo = co = r$, to je i $Ab = Ac = r$, odnosno $Ab + Ac = d$.

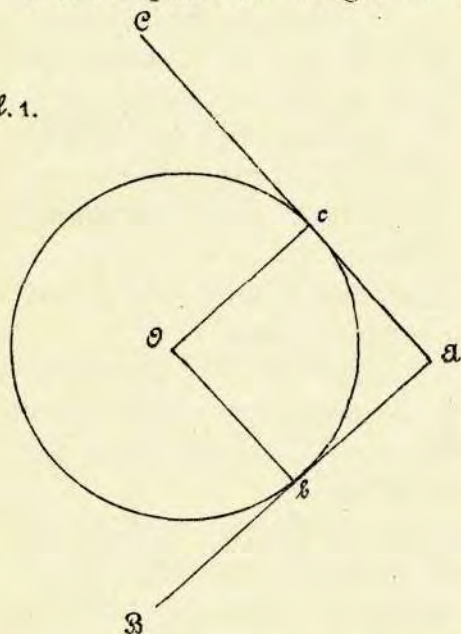
2. Opis tetivnice.

Na temelju gornjeg razmatranja, sastavljena je moja sprava za mjerenje promjera,

kojoj sam dao ime »tetivnica« stoga, jer se doista njome uhvati tetiva, nu uporabivost se iste osniva na zasadah o tangentah.

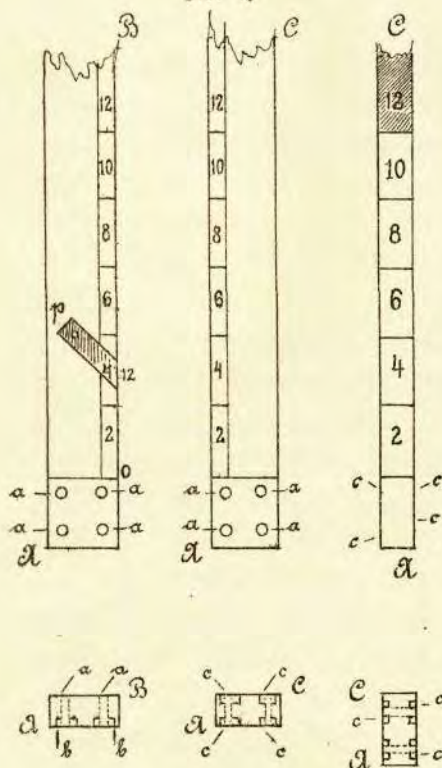
Nastroj sam posve je jednostavan, te sastoji iz dva »kraka«, koji se dadu međusobno okomice postaviti i uzdržati u tom položaju stalno pomoću »spone« i četirjuh vijaka.

Sl. 1.

1. Krakovi sastoje iz prema potrebi 0·5—1·5 m. dugih, u prorezu četverobridnih ($\frac{2}{4}$ ili $\frac{3}{6}$ cm. širokih) letvicah od drva (AB i AC sl. 2.).

Sl. 2

Svaka tih letvica providjena je na donjem kraju četirima rupicama (*a* sl. 2., 5. i 6.), koja svaka kod letvice AB na donjoj svojoj strani svršava umetnutom maticom (*b* sl. 2., 5. i 6.) vijka, a kod letvice AC s obih strana svršava umetnutom prošupljenom kovnom pločicom (*C*).

Osim toga razdieljene su obje letvice, koli na unutar-njoj (plosnjoj) strani, toli i na vanjskoj užjoj strani (vanjskom hrbtu) u pojedine cm. počam od vrha unutarnjeg kuta (*o* sl. 2. i 5.), što no ga zatvaraju obje, kad su za porabu složene.

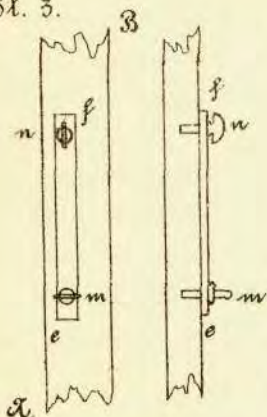
Pojedini cm. urezani su u letvi, a urezi crno oličeni, ili su samo crno oličeni, te je svaki pojedini tekućim parnim brojem označen. To jest 15 cm. je primjerice označen brojem 30.

2. Spona. Na letvici AB, dok nastroj nije u porabi, nalazi se na vanjskoj plosnoj (brojkami označenoj protivnoj) strani, dvima rupicama providjena kovna pločica (*e f* sl. 3. i 5.), koja je vijci (*m n*) privremeno pričvršćena uz pomenutu letvicu. Odvinuv oba vijka možemo pločicu (sponu) snimiti.

Na protivnoj strani te motke (kod broja 4. sl. 2. i 5.) nalazi se koso prema dolje spuštajuća se udubina (*p r*) sa jamicom (kod *p*). U tu udubinu može se smjestiti gornji kraj spone i vijkom pričvrstiti.

Ista takova udubina nalazi se na brojkama označenoj protivnoj strani letvice *AC*.

Sł. 3.

Svrhu i porabu tih udubina upoznati ćemo kod opisa uporabe nastroja.

Sastavljanje tetivnice.

a) Za porabu.

Da priredimo tetivnicu za porabu. položiti nam je letvu *AC* na letvu *AB* tako, da se rupice *a* prekriju, a letve međusobno okomito stoje, okrenute sa brojkama naznačenim hrbtovi na vanjsku stranu

U povoljne dvije unakrst stojeće rupice (a) umetnimo po vijak (*i*), te ga u maticu, za sada još ne čvrsto, zavinimo. Po tomu skinimo sponu sa letve *AB*, odvinuv

vijke (*p r*), i smjestimo ju obima krajevima u gore opisane udubine u motkah i pričvrstimo sponu vijci uz motke. Pošto konačno pritegnemo vijke čvrsto, pripremili smo tetivnicu za porabu.

Tetivnica mora biti naravno tako načinjena, da ju vijci i već sami drže čvrsto, i da pojedini krakovi stoje točno okomito međusobno.

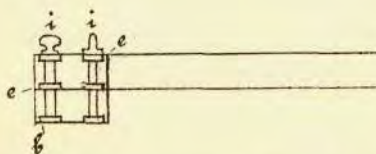
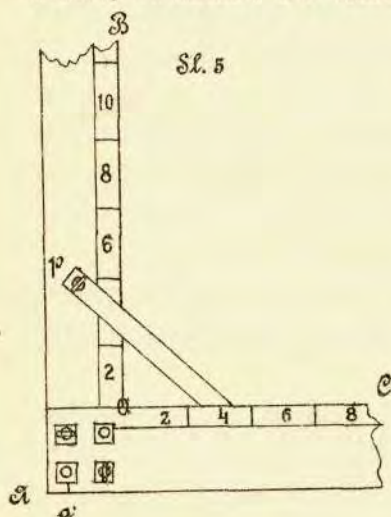
Sponi je zadaćom, da tu okomitost što više fiksira.

b) Za prenos.

Kad nam je nakon obavljene radnje ili prije ovu tetivnicu prenašati ili prevesti, valja nam ju

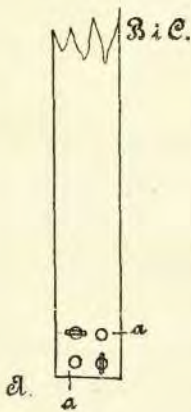
za to posebno složiti. Ako smo sa tetivnicom radili, valja nam ju u tu svrhu ponajprije razstaviti.

Sł. 5

To biva obratnim redom, kao kod sastava za porabu.

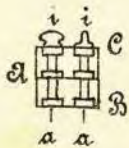
Ponajprije valja odpuštiti vijke *i*, i snimiti sponu, i konačno izvaditi posve vijke *i*, i razstaviti letvice. Ovako razstav-

ljene letve položiti nam je jednu na drugu tako, da se brojkami (cm.) označene plosne strane i jamice *a* prekriju. Vijke *i* utisnemo u dvije povoljne unakrst postavljene rupice *a*, i pritegnimo prve čvrsto. — Uzmemo li sada sponu, i istu vijci pričvrstimo na prvobitno joj mjesto, na plosnu stranu motke *A B*, spreman je nastroj za prenos.

Imademo tako u ruci 0·5—1·5 m. dugu letvicu, koja je svakako zgodna za prenos.

Radnja sa tetivnicom.

Za porabu pripremljenu tetivnicu uzme radnik u ruke tako, da vrh kuta okrene prema svojim prsima, krakove postavi (za mjerenje promjera stojećih stabala) vodoravno tako, da brojkami (2—12) označene plosne plohe gore dodju. Prisloniv nastroj uz stablo, tako da oba kraka diraju obod, očita brojku na kraku na mjestu gdje se ovaj dotiče stabla, i tim je ustanovio promjer stabla.

Gore je rečeno, da su pojedini cm. označeni tekućimi parnim brojevima, usljed toga brojke na krakovih označuju promjere, a ne polumjere.

U slučaju pravilnog porasta stabla, najme tamo, gdje horizontalni prerez stabla pokazuje sliku kruga, dovoljno je očitati promjer sa povoljnog kraka; u protivnom slučaju, naime u onom, gdje se dosada rabljenimi promjerkami mora dva puta mjeriti sa raznih strana (unakrst) promjer — kod moje tetivnice dovoljno je s istog mjesta očitati promjere na obih krakovih.

Radnju rukovodeći činovnik u položaju je stoga, što su i izvanjski hrbtovi letva razdjeljeni u cm., te što su dapače raz-

maci od 10—10 cm. (promjera) označeni izmjenično crnom (ili crvenom) i bielom bojom i iz podaljšega prilično točno kontrolirati radnika.

Prednosti tetivnice.

Iz gore rečenoga razabire se, da moja tetivnica imade pred ostalimi promjerkami sljedeće osobite prednosti:

1. kako se njom mjere faktično samo polumjeri, ona je za polovicu kraća od svih ostalih promjeraka;

2. usljed toga i činjenice, da moja tetivnica imade samo dva kraka, a ne tri kao ostale promjerke, ona je:

a) znatno laglja;

b) i znatno spretnija za porabu;

3. tetivnicu drži radnik rukama po prilici u sredini dužine krakova, a ne na kraju. Težina je tim tako shodno porazdjeljena, da ne umara radnika;

4. kod nepravilnog oblika proreza stabla otpada potreba dvostrukog mjerenja sa raznih strana;

5. na nju ne upliva vrijeme; raditi se može i po kiši;

6. usljed manjih svojih dimenzija i velike jednostavnosti podvržena je mnogo manje oštećivanju;

7. radnika moguće je iz podaljšega stanovišta kontrolirati;

8. složena za prenos, zaprema najmanji mogući prostor i vrlo je priručna.

B. Hajek.

Kako da stanemo na put šumskim štetama, kod krajiških imovnih občina?

U 3. broju cienjenoga lista, potaknuo sam u kratko gornje pitanje, pa mi je baš milo, da su druga gospoda nastavila u daljnim brojevima razpravljati ovo pitanje, pa pošto se ja sa nekim mišljenjima, iznešena u prošla dva članka nikako ne slažem, neka mi bude dozvoljeno, ovim člankom još jednom osvrnuti se na ovo važno pitanje.

Sa člankom objelodanjenim u 4. broju, ne ću se mnogo zadržavati, jer mi odnošaji u Slunjskoj imovnoj občini nisu poznati. No nikako ne mogu se složiti sa mišljenjem g. pisca, da se drugačije ne može stati na put šumskim štetama, već da moramo jedino imati dosta šume. Ja mislim, da je pitanje o tome, kako ćemo sačuvati ono što imamo, a drugo je opet pitanje, da li mi imamo dosta ili premalo šuma, i možemo li iz njih naše potrebe namiriti, pa ako ne možemo, da zato moramo dozvoliti, da se potamani i ono malo, što imamo.

Poboljšavati šume, razpravljati o tome i težiti za tim, kako da se povisi prirast, da se izmieni vrst drveća sa drugom brže rastućom i kraćom obhodnom, da se mjestimice pretvori visoko šumarenje u nizko, da se pošume šumske čistine, to sve pojmim i oko toga treba nastojati.

Težiti pak za prostorno većim šumama, to mi je nepojmljivo, jer to nikada postići ne možemo, osobito kad znamo, da i onako imamo dovoljno šumâ, koje ne leže na absolutnom šumskom zemljištu i koje bi mnogo veću korist donasale, da se pretvore u drugu vrst kulture.

Pa kad šume već ne možemo prostorno umnožiti, onda jednostavno reći: »Šteti i propasti šuma ne može se nikako na put stati«, i sjesti pa skrštenim rukama gledati, kako se šume upropašćuju, to ne može nitko odobriti.

Svakako treba tražiti neki mogući, a ne nemogući izlaz iz toga zla.

Toliko na članak iz 4. broja, a sada ću se malo dulje zadržati sa člankom iz 5. broja.

U tome članku oporiče mi pisac, da su uzrok pravljenju štete, bar u najnovije doba, doseljenici i nepravoužitnici. Možda su u starija vremena bili i drugi uzroci, ali sada su u imovnoj občini Petrovaradinskoj glavni uzrok pravljenju štete: nepravoužitnici živeći u obsegu i blizini imovne občine.

Već na prvoj strani istoga članka, kaže pisac, da sam ja moje uvjerenje crpio iz lokalnih okolnosti onoga šumskoga kotara u kome službujem, nu to ne stoji. Upravo Morovička i

Bosutska šumarija imade osim drugih nepravoužitnika u svojoj blizini grad Mitrovicu, sa vrlo mnogo nepravoužitnika, koji troše masu drva iz šumah spomenutih šumarija.

Neka izvoli g. pisac izaći, koji god dan hoće, na drvnu pijacu u Mitrovici, pa će svaki dan naći najmanje po desetak kola drva iz Laćarka, Martinaca i Kuzmina, koja su nepovlašćenim načinom u šumama imovne občine Petrovaradinske sječena.

Gradsko poglavarstvo usuprot naredbe, da nitko bez izvoznice ne smije drva u gradove uvoziti, gleda ovima ljudima kroz prste, jer to leži u interesu gradjana.

Ja sam nekoliko puta dao takova drva, za vrijeme moga službovanja u Mitrovici, zapljeniti, no onda su štetočinci, ne smijući doći na drvnu pijacu, raznašali drva po ulicama i noću ih dovozili.

Dakle tu bi sasvim umjestan bio moj predlog, da se u gradovima namjesti lugarsko osoblje.

Da je moje uvjerenje iz lokalnih odnošaja crpljeno, hoće pisac još i time da dokaže, što sam ja naveo u prvomu članku da su šume imovne občine Petrovaradinske osamljene i udaljene od državnih i privatnih šuma, dočim da sam smeo s uma šumariju Morovićku i Bosutsku.

Ja nisam govorio o svakoj šumariji napose, nego obćenito o šumama ove imovne občine, pa kad se znade, da pod spomenute dvie šumarije spada 23.801 jutro šume (od kojih je takodjer jedan dio osamljen) a pod ostale četiri šumarije, koje su sasvim osamljene 40.228 jutara, onda tu ne može biti govora o lokalnim, nego o obćim odnošajima.

Nadalje tvrdi sam pisac, da iz državnih šuma mogu pravoužitnici kupovati potrebno im drvo, u koliko ga premalo od imovne občine dobivaju.

Pa kad je tako, zašto onda prave toliku štetu?

Po momu mnjenju opet su uzrok tomu nepravoužitnici i siromašniji pravoužitnici, a evo zašto.

Siromašni pravoužitnik ne će i ne može nikada štetu što ju počini platiti, a nepravoužitnik osobito onaj iz Mitrovice (slučaj za ove dvie šumarije) ne imajući vozne marve, sve kad bi i kupio drva u državnim šumama, koje su vrlo udaljene, platio bi više za dovoz nego za drvo, za to se radje izpomaže siromašnim pravoužitnikom, koji mu uz jeftinu cieniu drva kući doveze.

Da je pako premalena pravoužitnička kompetencija uzrok šumskoj šteti, odakle bi onda šumarija Klenačka imala u godini 1899. samo 1000 prijava, od kojih skoro polovica otpada na nepovlašteni ugon marve u revire.

Odkuda dakle, da je u ovoj šumariji tako malen broj prijava? Odtuda, što u obsegu njezinom i njezinoj blizini ima razmjerno prama drugim šumarijama malo nepravoužitnika, a ne, što tobože ne bi pravoužitnik sa dobivenom kompetencijom mogao na kraj izaći.

Naš pravoužitnik sa dobivenom kompetencijom može na kraj izaći, nadomještajući manjak na gorivu kupljenjem suvadi, panjeva i sječenjem bielih drva.

Pisac rečenoga članka tvrdi, da te suvadi u našim šumama nema, a ja mu mogu dokazati obratno. Neka izvoli proći kroz otvorene lugove šumarije Klenačke, koji su naprama onima Morovičke šumarije još mladi, pa će u njima svakoga ukazanoga dana naći po 40—50 a i više kola, koji samo kupe granje, lome pomoću kuka sa starijih stabala suhe ogranke i sieku biela drva, a nijedan od njih štete ne pravi. Pa kada toga dosta ima u mladjim sastojinama, onda mora još više biti n prastarim.

Nadalje tvrdi pisac, da je mal ne svaki naš pravoužitnik sudionik u šumskoj šteti. Da je on prije toga savnio kazneni registar sa katastrom pravoužitnika, ne bi toga nikada uztvrdio.

Kao što sam malo prvo spomenuo, bilo je kod šumarije Klenačke u god. 1899. samo 1000 prijava, a prema dosadanjem stanju, ne će ih biti ni ove godine više.

Od tih otpada samo 600 na štete počinjene nepovlaštenim prisvajanjem drva, od toga otpada oko 100 komada prijava

na štete počinjene prigodom jesenske pravoužitničke kompetencije, (kad se doznačeno drvo nasloni na drugo, pa mora i ovo da obori) ostaje dakle samo 500 komada prijava, vrhu zbilja počinjene štete.

Kad sam prolistao kazneni registar, vidio sam, da od ovih 500 odpada dobra trećina na jednu zloglasnu družinu iz Šašinaca i jednu iz Hrtkovaca, kojima je jedino zanimanje pravljenje štete u šumama imovne občine, pa prodajući ta drva nepravoužitnicima u Nikince, Hrtkovce i Rumu, od toga se uzdržavaju.

Ovim družbama ne može se direktnim putem ništa učiniti, jer idu u šumu u društvu, pa im lugar drva zaplieni ne može, a pošto osim kola, konja i male kućice nigdje ništa nemaju, ne može se od njih ni državni porez, a kamo li šumska šteta utjerati.

Dakle u šumariji Klenačkoj, a slično je i u Ogarskoj te Surčinskoj odpada na ostale pravoužitnike 300—400 prijava i to većinom na siromašnije, koji ovu štetu redko radi sebe prave, nego prodajući drva nepravoužitnicima zarade momentalno koju krajcaru.

Kada gosp. pisac sravni ovaj kazneni registar sa 300—400, pa recimo i svih 600 prijava sa katastrom pravoužitnika, pa vidi, da u ovoj šumariji živi preko 1500 pravoužitničkih obitelji, računajući samo one koji žive u šumama ove šumarije, nikako pako sve koji su u šumariji ušumljeni, jer su ostali suviše od šuma udaljeni, kako može utvrditi, da je svaki pravoužitnik sudionik u šumskoj šteti.

G. pisac temelji svoju tvrdnju sigurno na starim podacima, kad se odšteta nije nikako utjerivala; kad su pravoužitnici drvo nemilice trošili; kad nisu ni mislili da sa ograncima i i protrulim drvima vatru lože, šta više, kad radi rdjavih zimkih puteva nisu ni išli po svoju kompetenciju, nego kad se komu svidilo onda je sjeko.

O tim blaženim vremenima pripovjedaju i danas sami pravoužitnici, ali danas toga više nema, a tko god mi ne vje-

ruje, neka izvoli prolistati kaznene registre naših šumarija i sravniti ih sa katastrom pravoužitnika.

Sva šteta, ili da ne budem pretjeran, velika većina štete što se u našim šumama pravi, događa se samo radi nepravoužitnika, koji na drugi način do drva doći ne mogu.

Čudim se gosp. piscu kako može utvrditi, da nepravoužitnici nisu kod nas glavni uzrok pravljenju šumske štete, već da je glavni uzrok potreba naših pravoužitnika na drvu.

Nepravoužitnik kao i pravoužitnih jednako drvo potrebuje i u iste ga svrhe upotrebljuje.

Pa odakle, da je glavni uzrok potreba pravoužitnika, koji bar nešto dobiva, i ima pravo suvarke i biela drva kupiti i sjeći, a nije nepravoužitnik, koji baš ništa ne dobiva.

G. pisac sigurno je prolazio kroz avlije nepravoužitnika, pa je morao u svakoj naći drva, morao je viditi, da ti ljudi kuvaju i lože peći drvima, da su im ambarovi i kotobanje iz hrastova drva načinjene (u prvom članku nisam ni mislio pod zgradom kuću, a to i g. pisac zna što naš narod u Srijemu zove zgradom, pa nije mogao čamovu gradju mješati), pa bi volio znati, odakle tim ljudima to drvo, ako nije iz naših šuma, sa drvno-ga tržišta iz Mitrovice — sigurno nije.

Da naši pravoužitnici izlaze sa svojom kompetencijom na kraj, jasan mi je dokaz i to, što je nekoliko njih prodalo svoju od lani uštedjenu kompetenciju nepravoužitnicima, pa kad su na temelju naputka od 1881. §. 22. bili prijavljeni, potražio sam ih u kaznenom registru, da eventualno zamolim kr. kot. oblast da ih i zatvorom kazni, pa sam se začudio, kad ih nisam našao, dakle njima je njihova kompetencija pretekla, jer su se suvadi izpomagali.

Naši pravoužitnici ako i naprave štetu, — mislim one, koji to radi svoje potrebe čine, — to i nije upravo šteta; oni sasjeku kakav izvaljen hrast, ili obore kakav ogoreo, truo i slično i tada mirno dočekaju lugara; zapleniti se ne dadu nikako, jer u društvu rade, a štetu plate odma još u šumskom uredu ili najkasnije odma prigodom presude.

Pravu štetu čine oni, koji drvima namiruju nepravoužitnike, ti često u šumu dolaze, sjeku stabla u najboljem naponu, prvo što ih je lakše izraditi, i što ima u njima i gradje, te se dadu bolje unovčiti, a još nikada nije stigla protiv njih prijava, da su izradili vatrom oboreno ili trulo drvo.

A sad ću, da se još obratim na onaj dio članka, koji govori o tome, kako bi mogli stati na put šumskoj šteti.

Tamo se kaže, da bi se imala provesti svestrana revizija pravoužitničkoga katastra, te da bi se imale sve izumrle, razudane, razseljene i one zadruge, koje nepokretnoga imetka nemaju brisati, a njihovi pripadci u korist preostalih pravoužitnika podieliti.

Svačija je to želja, da se taj katastar jednom obnovi, i bilo bi i vrijeme. Ima mnogo uzroka koji govore za obnovu katastra, ali to, da će se i obnovom štete umanjiti ne stoji. Kad bi to bio uzrok obnovi katastra, onda bi bolje bilo, ne obnavljati ga.

Sa obnovom katastra imat ćemo mi još više šteta.

Svi oni bezkućnici, koji sa svojom kompetencijom drvare sebe i gdjekeog nepravoužitnika, prestat će dobivati drva, a na neki način morat će do njih doći, pa i mnogi nepravoužitnik, koji se na taj način potajno drvari, izgubiti će i to vrelo.

Za obnovu katastra govore drugi vrlo važni razlozi, koji ovamo ne spadaju, ali razlog naveden u prošlomu članku nikako ne.

Konačno spomenuti mi je, da su obstojali nekada, i to još nedavno, uzroci, koje je g. pisac prošloga članka naveo, ali danas više u obsegu ove imovne občine ne postoje.

Narod se je odučio od bezrazložnog trošenja drva, i izlazi na kraj sa dobivenom kompetencijom, pa su se i štete znatno smanjile.

Dalje se smanjivati ne mogu, i ne će, dokle god ne budu nepravoužitnici mogli pravednim načinom do drva doći, šta više, povećat će se, jer i broj nepravoužitničkih obitelji svakim danom raste.

Ja i opet kažem, pružimo nepravoužitnicima način, da mogu do drva doći, postavimo u gradove lugarsko osoblje, pa ćemo štete na minimum svesti.

Osobito je od velike važnosti ovo posljednje, a i lahko je izvedivo. Mitrovica troši jako mnogo drva iz šumarije Morovićke i Bosutske a Ruma iz Klenačke, naravno mnogo manje, jer dobiva dosta drva iz Fruške gore i vlastelinstva.

Pa i one dvie družbe šumokradica, zasnovale su se u Šašincima i Hrtkovecima samo za oto, što su ta dva mjesta blizo gradova i blizo sela u kojima velik broj nepravoužitnika živi.

Toliko na dva posljednja članka o ovom važnomu pitanju, a što god sam ovdje naveo, u stanju sam svakomu i u svako doba dokazati i pokazati.

Manojlo Divjak

XI. dnevni razred u šumarsko-tehničkoj službi.

(D o p i s).

Ako li promotrimo organizaciju političke šumske uprave naše, pa ju sravnimo sa ostalimi sličnimi uredjenji, to ćemo brzo iznaći, da je na dlaku slična cislitavskoj. A kako smo mi šumari u obrani naših materijalnih odnošaja uvijek premekani, prečedni — jer glede životnih ozbiljnostih i strukovnih poteškoća preteoretički uzgojeni — to smo u prvom početku sretni, dočepamo li se samo zalogajaca, gubeć pri tome glavni cilj s vida. Tako je i sa materialnim dielom naše organizacije. Svagda se je vikalo, molilo, borilo, izticalo: daj učini i izhodi samo da dodjem u službu zemaljsku, izvojšti mi onaj »kr.« s kojim mi je osjegurana kakova takova podporica za udovu i djecu, kad jednom zažmirim — a za drugo biti će lahko. Inferioritet položaja, što smo ga kao obć. šumari uživali nije nam podavao moći niti jakosti, da uz svu našu marljivost, poštenje i najbolju radnu volju, zatražimo u činovničkoj hirarhiji onaj dnevno-razredni položaj, koj bi i prosječnoj strukovnoj naobrazbi, a osobito djelokrugu i dužnostim našim odgovarao bio.

I tako se je rodio za kr. kot. šumare XI. dnevni razred, kojega danas svakako daleko nedostatnim za podržanje bar pristojne existencije smatrati moramo.

Ja neću obrazlagati, kako je danas existencija za strukovno naobražena činovnika, od kojega se traži potencirana kvalifikacija posebni strogi izpiti, nastavni studij strukovne literature i t. d. sa 600 i 700 for. godišnje plaće absolutno ne moguća; neću da odkrivam materijalnu mizeriju onih sudrugova, koji su uz takove odnošaje jošte i otecevi obitelji, već tvrdim: da je stavka 5. točka C) osobne i plaćevne šeme šum. tehničara, danas već anakronistična.

Uvaželi se samo točke 1—6 ustanove §. 9. zakona od 22. siečnja 1894. u kojima su dužnosti i zadatci šumarsko-tehničkog osoblja propisani; pridržali li se na umu da se je taj nevinu »Prügelknabe«: križevačka srednja šumarska škola preselila u nepovrativu vječnost, a umjesto nje da je ustrojena za buduće šumare akademija; pripazili se jošte na to, da će šum. tehničarom osim vršenja tekuće administrativne službe biti u dužnosti da se bave jošte izradbom tehničkih elaborata, jasno je, da XI. dnevni razred skupa sa plaćom od 600—700 for. mora da iz organizacionog zakona iznikne, ako se u obće ozbiljno hoće i želi, da se probitci stališa i struke promaknu i razviju.

Što bi imalo umjesto njega da uzsliedi? Glede toga neću da kopiram tečaj borbe što no su ju bili cislitavski drugovi, dok su izhodili poboljšanje materialnih svojih odnošaja, a u posljednje dane i odnošaja naslovnih, većću da obzirom na naše čisto specialne odnošaje pred razsudni forum sudrugova iznesem ovo mnijenje. Valjalo bi na ovogodišnjoj glavnoj skupštini izreći zaključkom, da se imade shodnim putem visoka kr. zem. vlada umoliti, da uvažanjem iztaknutih (i jošte prema posljedku debate upodpunjenih razloga* ukine XI. dnevni razred u organizacionom zakonu šumarsko-tehničke službe, pa u mjesto toga da se:

* O kojima je i laglje na skupštini govoriti, no u članku razglabati.

a) jedna trećina kr. kot. šumara X. dnevnog razreda (već i za to što je u istom pretežiti broj abiturientah križevačkih, koji se obzirom na ustanovu §. 6. organizacionog zakona pri imenovanju žup. šum. nadzornici mimoilaze), po ancienitetu službovnihi godina, promakne u IX. dnevni razred, a ostale dvie trećine kr. kot. šumara u X. dnevni razred. — Na taj način bi se za prvi početak učinilo ono, što već i sama pravednost iziskuje prema sudrugovom, koji se bez izgleda i na promaknuće danomice približuju neizbježivome svome plavome arku, a svakako onim obzirom, što no ih i stališ i zemlja imadu da ovršuju prema njihovim obiteljim, za da se naobrazba djece i bezbrižna existencija udova i sirota, u čednih bar granica postignu i osjeguraju.

Sretnom riešenju ovog predloga pripisujem veliki domašaj, jer je izvan svake dvojbe, da bi se u svagdanjih briga riešene naše kot. šumare i otceve obitelji povratila idealizovana ljubav k radu i zanimanju, koja je jedina u stanju, da šumarevo poslovanje okruni uspjehom.

Da se pako gornje pitanje svestrano pretresti, ter da se jošte tečajem ove godine uzmognu poduzeti sva one mjere, koje su za njegovo sretno riešenje i potrebne, to razpravu o tom pitanju ovime najavljujem i molim, da se stavi na dnevni red za ovogodišnju našu glavnu skupštinu.

Vilim Dojković,

kr. žup. šum. nadzornik u miru.

Opazka uredništva. Činjenice ovdje iztaknute, doista jasno predočuju slabi materijalni položaj kr. kot. šumara naše političke uprave. Sam XI. činovni razred, pak navlastito beriva skopčana s tim razredom, ne mogu da zadovolje onoga, koji je dosta truda uložiti morao, dok se je za to mjesto u obće spremio, te ga nakon višegodišnjeg čekanja u svojstvu šumar. vježbenika polučio. Kot. šumari kod im. občina i kr. državni šumari stoje svi u X. dnevnom razredu; bilo bi s toga pravo da i svi šumari kod političkih oblastih odmah u taj razred dodju. Zakonom traži se od šumara službujućih kod političkih

oblastih u pravilu akadamička naobrazba, a sad, od kad je kr. šumar. akademija otvorena, ni ne će biti drugih do li akademičara; pa kako svršeni pravnici i tehničari sa vježbeničkih mjesta postaju odmah pristavi u X. dnevnom razredu, bilo bi opravdano da i šumarski vježbenici, kad budu imenovani šumarima, dodju odmah u X. dnevni razred. Ovo je opravdano i s toga, što šumari kod pol. uprave u pravilu ne imaju nuzgrednih zasluga, niti imati mogu; a i stoga, što su plaće naših činovnika, usporediv ih sa drugimi, primjerice samo onima u Austriji, u obće dosta malene.

LISTAK

Osobne viesti.

Imenovanja i premještenja. Ban kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije obnašao je imenovati šumarsko-tehničke dnevničare II. banske imovne obćine Dušana Zeca i Oskara Dremila šumarskimi vježbenici iste imovne obćine sa sustavnimi berivi.

Abiturient križevačkoga šumarskoga učilišta Stanko Bilinski imenovan je privremenim vlastel. šumarskim pristavom u Našicama*.

Zakoni i normativne naredbe.

Okružnica kr. hrv.-slav.-dalm. zemalj. vlade od 22. svibnja 1900. br. 11.729 upravljena na sve županijske upravne odbore, kojom se uredjuje molbeni tečaj kod izdavanja odlukâ tleućih se pravoužitništva kod imov. obćina u bivšoj Vojnoj Krajini.

U svrhu da se molbeni tečaj kod izdavanja odlukah glede dopitanja odnosno uzkrate pravoužitništva u imovnih obćinah bivše hrv.-slav. vojne Krajine jednolično i svrsi-shodno uredi, obnalazi kr. zem. vlada, odjel za unutarnje poslove obzirom na ovovladnu na upravni odbor županije belovarsko-križevačke upravljenu naredbu od 13. lipnja 1896. br. 5587.

* Bilo bi nam vrlo mило. kad bi nam se i od strane privatnih šumarskih uprava dojavljivala imenovanja, promaknuća i t. d. šumarskih činovnika u svrhu, da ih možemo poput inih stranih stručnih glasila donositi. Umoljavamo s toga ponovno p. n. vlastelinske šumarske uprave, da nam takve promjene u stanju njihovog šumarskoga osoblja blagohotno priobćiti izvole.

glede pitanja o nadležnosti oblasti u prvoj molbi za rješavanje prieporah o rečenom pravoužitničtvu odrediti, što sledi:

Gospodarstveni ured dotične imovne občine imade u svakom pojedinom slučaju, kada komu uzkraćuje pravoužitništvo kategorije sl. d) §. 1. Naputka A) od god. 1881., kojim se razjasnuju odnesno prelaćuju neke ustanove zakona od 15. lipnja 1873. o imovnih obćinah u bivšoj hrv.-slav. Vojnoj Krajini — onda, ako se prema sadržaju dotičnih razpravnih spisah još može raditi o pravoužitničtvu kategorije sl. e) §. 1. spomenutog Naputka A) od g. 1881. istom tom uzkratnom odlukom takodjer izreći, da se spisi ustupaju nadležnoj kr. kot. oblasti u svrhu, da povede razpravu i izreče salvo recurso prvomolbenu odluku o tom, da li molitelju pripada pravoužitništvo kategorije sl. e) §. 1. spomenutoga Naputka A) od god. 1881. Tu svoju odluku imati će kr. kotar. oblast priobćiti ne samo interesiranoj stranki nego takodjer i gospodarstvenom uredu dotične imovne občine.

Utoke, koji će možda stići gospodarstvenom uredu imovne občine proti dotičnoj njegovoj uzkratnoj odluci, dostaviti će gospodarstveni ured u rečenom slučaju pozivom na odnosnu svoju prijašnju ustupnicu dotičnoj kr. kotarskoj oblasti.

Kr. kotarska oblast će u slučaju, ako izreče u stvari takodjer uzkratnu odluku, razpravne spise tada ako predleži utok proti uzkratnoj odluci gospodarstvenog ureda imovne občine ili proti uzkratnoj odluci kr. kot. oblasti ili pako proti obim uzkratnim odlukam, — podnieti nadležnom županijskom upravnom odboru zajedno sa stiglim utokom ili utoci na drugomolbeno rješnje.

U onom pako pako slučaju, kad kr. kot. oblast dopita pravoužitništvo kategorije sl. e) §. 1. već više put spomenutog naputka A) od god. 1881., ali predleži utok interesovane stranke proti odluci gospodarstvenog ureda imovne občine uzkraćujućoj pravoužitništvo kategorije sl. d) §. 1. Naputka A. od g. 1881., — tada će kot. oblast preslušati ili po obćinskom poglavarstvu preslušati dati točitelja, je li unatoč medjutim uzsledile, po njeg povoljne odluke kr. kot. oblasti još i sada ostaje kod svog utoka proti uzkratnoj odluci gospodarstvenog ureda imovne občine, ili pako odustaje od tog utoka: u prvom slučaju predložiti će kr. kot. oblast razpravne spise skupa sa spomenutim utokom kao i sa eventualnim utokom gospodarstvenog ureda interesovane imovne občine županijskom upravnom odboru na II. molb. rješnje, u potonjem pak slučaju predložiti će kot. oblast razpravne spise županijskom upravnom odboru samo u slučaju ako se gospodarstveni ured imovne občine posluži utokom proti njezinom pravoužitništvo dopitajućoj odluci. Tako će se onda u slučaju utoka moći u drugoj i eventualno trećoj molbi u stvari odlučiti podjedno u pogledu jedne i druge kategorije pravoužitništva.

U pogledu nadležnosti za riešavanje pravoužitništva iz naslova sl. d) i sl. e) Naputka A. od god. 1881. prilaže se pod /. prepis gore navedene ovostrane, na upravni odbor županije belovarske upravljene naredbe od 13. lipnja 1896. broj 5587/97. (ova naredba glasi: Riešavajuć tamošnji izvještaj od 1. rujna 1893. broj 701 glede pitanja o nadležnosti oblasti u prvoj molbi za presudjivanje prepora o pravoužitništvu u šumah krajiških imov. obćinah, odpisuje kr. zemaljska vlada odjel za unutarnje poslove sljedeće:

Kako se vidi iz ustanova §. 4. i 14. naputka A.) k zakonu od 11. srpnja 1881., kojim se razjasnuju odnosno preinačuju njeke ustanove zakona od 15. lipnja 1873. o imovnih obćinah u hrv. i slav. vojnoj Krajini, valja kod pitanja o nadležnosti oblasti za riešavanje prepora o pravoužitništvu najprije razlikovati, da li se radi o pravoužitništvu osnivajućem se na naslovu, uvjetovnom po toč. d) §. 1. istog naputka, polag koje pravoužitništvo pripada krajiškim obiteljima, koje su do 8. lipnja 1871. u zadružnoj svezi živile, ili pak na naslovu uvjetovanom po toč. e) §. 1. istog naputka, kojom se pravoužitništvo priznaje i takovim krajiškim obiteljima, koje nisu doduše sačinjavale pravu krajišku zadrugu, nu koje su ipak krajiške služnosti i obveze u pogledu davanja vojnika u svoje vrijeme izpunjavale. U prvom slučaju valja opet razli ovati, da li se pravoužitništvo traži prije konačno sastavljenog katastra pravoužitnika ili pako poslie povodom promiena nastavših u vlastništvu ovlašćenog zadržnog zemljišta.

Radi li se naime o pravoužitništvu osnovanom na prednapomenutoj točki d) §. 1. upitnog naputka, koje se traži prije konačno sastavljenog katastra — te po alineji 8. §. 4. upitnog naputka odluka u prvoj molbi pripada nadležnoj gruntnoj oblasti.

Sačinjava li pak predmet prepora pravoužitništvo utemeljeno na promieni vlastništva glede ovlašćenog zadržnog zemljišta uzsliedivšoj iza konačno sastavljenog katastra pravoužitnika, to pod §. 14. spada riešenje takovog predmeta u prvoj molbi na djelokrug gospodarstvenog ureda dotične imovne obćine.

Što se tiče prepora o pravoužitništvu traženom na osnovu gore citirane toč. e) §. 1. upitnog naputka to su po izričnom propisu alineje 7. §. 4. upitnog naputka za riešavanje nadležne kotarske oblasti u prvoj molbi, ako kataster pravoužitnika još nije konačno sastavljen.

Kako je u tom pogledu sa preporima o pravoužitništvu osnivajućem se na istom naslovu a nastavšim nakon konačnog sastavljenja katastra

pravoužitnika, to ne ima o tom nikakove ustanove. Nu baš zato, što u tom pogledu nije ništa inog izrično ustanovljeno, valja i za takove slučajeve isto što i za slučajeve prve vrsti, te spadaju po tom svi prepori o pravoužitništvu iz naslova toč. e) §. 1. upitnog nalogu u prvoj molbi na nadležnost kotarskih oblasti.

Što se tom upravnom odboru budućeg znanja i ravnjanja radi priobćuje uz poziv, da upravni odbor ima ovdašnje pod ./. privite riešitbe od 19. i 21. srpnja te 4. kolovoza 1893. broj 21.363, 26.564 i 14.642 u koliko to jur učinjeno nije provesti dati.) znanja i ravnjanja radi.

Podjedno prilaže se dovoljan broj primjeraka nazočne kao i na upravni odbor županije belovarsko-križevačke upravljene naredbe od 13. lipnja 1896. broj 5587/95. u svrhu nadieljenja područnih gospodarstvenih uredah imovnih obćinah i kr. kotarskih oblastih znanja i ravnjanja radi.

Naredba kr. zemalj. vlade od 10. lipnja 1900. br. 34.311, kojom se od 1. srpnja 1900. obustavlja izplata nagradâ iz zemalj. autonomnoga proračuna za lisice, divlje mačke, kune i tvorce.

Pošto su prilike lovtva u novije doba, a naročito od god. 1893., odkako je u život stupio zakon od 27. travnja 1893. o lovu u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji znatno na bolje krenule, te pošto ponajviše u interesu vlastnikah privatnih lovišta, kao i zakupnikah obćinskih lovištah leži, da se grabežljiva zvjerad što više tamani, priobćuje se ovim znanja i ravnjanja radi, da se u buduće počam od 1. srpnja 1900., ne će doznačivati nagrade iz autonomnog budžeta za ubijene lisice, divlje mačke, kune i tvorce.

Za tamanjenje pako starih risovah, starih medvedah i vukovah, za stare vučice, nadalje za mlade risove, mlade medvede i vukove pridržaju se i nadalje dosadanje nagrade.

Šumarsko i gospodarsko knjižtvo.

Novo je izašlo:

Dušan pl. Ilić, Slavonsko gospodarsko društvo u Osieku. 1875—1900. Historički i statistički podatci o 25-godišnjem društvenom radu.

Ovo je knjiga spomenica u kojoj je prikazan rad ovoga važnoga gospodarskoga društva. Ova spomenica sadržaje obilje statističkih podataka a urešena je i većom množinom slika.

Iladek i Janka, Untersuchungen über die Elasticität u. Festigkeit der oesterreichischen Bauhölzer. I Die Fichte Südtirols. (Iz izdanja c. kr. šumarske pokusne postaje u Mariabrunnu). Ciena 6 Kruna.

Gräser, die Freude am Waidwerk. Eine psychologische Studie. Ciena 2 Krune.

Hahn, die Wirtschaft der Welt am Ausgange des 19. Jahrhunderts. Eine wirtschafts-geographische Kritik nebst einigen positiven Vorschlägen.

Promet i trgovina.

Na drvarskom tržištu ne ima za sada nikakvih promjena. Situaciju toga trga mi smo već u zadnjem broju našega lista dovoljnom točnošću označili. Spomena su vrijedne prodaje u našim šumama. Izim nekih prodaja u brdskih šumah, čini se da će početi i prodaje u hrastovim šumama. Doduše ove godine one sasvim ni prestale nisu, jer se i zimi i u proljeće sve po koji objekt prodavao, a s razlogâ, koje smo već u posljednjem izvještaju spomenuli. Nu sada doći će i veći hrastovi objekti na prodaju, i to: hrastovi iz šume zemlj. zajednice dolj. Kupčina i hrastovi iz šume kr. slob. grada Koprivnice (Vidi oglas straga u ovom broju). To su hrastovi, koji su već na dražbu iznešeni bili, ali su neprodani ostali. Drvotržci kažu, da će i opet neprodani ostati, jer da je izklična cijena previsoka. Sudimo, da je stoga opravdano, da grad Koprivnica prima ponude i izpod procjene. O kakvom dogovoru drvotržacâ ne bi se govoriti moglo, jer ih je toliko, da jedva čekaju samo da do šume dodju; pa ako i jest cijena svekolike robe povoljna, ipak su i troškovi oko izradbe upravo u zadnje vrijeme znatno ponarasli. Šumski radnici ne će više da rade uz dosadanju plaću i vole otići u Ameriku, gdje misle, da će šumskim radom mnogo više zaslužiti. Drvotržci prisiljeni su stoga davati drvarom veću plaću, te je primjerice izradba francuske dužice — kako „Kroat slav. Holz-Zeitung“ javlja — za 20 Kruna po hiljadi komada poskočila.

Sasvim je prirodno, da to na samu šumsku taksu nepovoljno djelovati mora, pa da trgovci nisu u stanju plaćati onu šumsku taksu, koju su prije kraj manjega troška još plaćati mogli.

Da su se cijene za izradbu drva dići morale, sasvim je razumljivo, jer su već previše dugo stagnirale, a mi smo već u jednom od prošlogodišnjih izvještaja na tu okolnost upozorivali. Dugo su se drvotržci skanjivali dati ovim radnikom veću plaću, nu okolnosti ih na to sklonuše, pošto bi inače bez radnika ostali. U obće tuže se naši drvotržci u zadnje vrijeme mnogo na radnike, i to ne samo da ih previše stoje, već da njima često već zakapareni odu, ako su na drugom mjestu uz povoljnije uvjete u posao stupiti mogli. Nu isto tako tuže se više puta i radnici, pa će, mislimo, biti grieha i s jedne i s druge strane.

Što se daljnih ovogodišnjih prodaja u našim šumama tiče, to bi se polag izvještaja sa raznih tržišta moglo zaključiti, da će i ove godine prodaje po naše šumoposjednike povoljno izpasti. Export tehničkoga

drva sveudilj je povoljan; u Francuskoj je kritično vrijeme proljetnih mrazová sretno prošlo, pa budu li vinogradi još i dobro ocvali, nade je, da bi moglo biti dobre berbe — u koliko se o tom još u ovo vrijeme govoriti može. Ciena franc. dužici visoka je (po 230—240 for.), te se opet rentira lošije hrastove šume na dugu izradjivati. Dapače popravlja se i ciena njemačke bačvarske gradje. Prekomjerna je proizvodnja samo u parketnim daščicama, pa ta roba uslied toga vrlo loše prolazi i slabo se plaća. Dapače i bukovina počela se je u nešto većoj mjeri tražiti, osobito na bečkom ju trgu u zadnje vrijeme mnogo traže. A i talijanska trgovačke kuće traže već bukovinu iz naše gornje Krajine, te je, kako čujemo, kuća Micoli znatnu množinu bukovine iz tamošnjih šumah, u području kr. šumarskoga ureda u Otočcu, ove godine kupila. Bilo bi već i vrijeme, da se i za bukovinu primjerene šumske takse polučiti uzmognu; to bi posjednikom naših ogromnih bukvika već jednoč i trebalo.

Medju našimi domaćimi drvotržci pronose se i opet glasine, da uprava državnih šuma u području kr. nadšumarskoga ureda u Vinkovcih kani velikom prodajom znatnu množinu hrastovah na jedanputa prodati. Naši trgovci, koji se tim u velike uznemirenimi čute, naumili su da se energični zauzmu da do takve velike prodaje ne dodje, ako bi se ona doista provesti smjerala. Jedan od naših uglednih domaćih drvoržaca, već je u „Continentale Holz-Zeitung“ štetnost takove prodaje potanko obrazlagati počeo.

Žalibože, što se našim domaćim drvotržcima sve više izmiče tlo pod nogami, nu kako veliki obrt tuče mali, tako i velika trgovina malu, i drugdje i kod nas.

Različite viesti i sitnice.

Iz proračuna državnog šumarstva za godinu 1900. Za postepeno poboljšanje materijalnog stanja osoblja državnog šumarstva skrbnjeno je i u ovogodišnjem državnom proračunu uvršćenjem znatnih takovih stavkâ, kojih u prošlogodišnjim proračunima bilo nije.

A pošto mislim, da će ova stvar zanimati više čitatelja „Šumarskog lista“, to držim za shodno na ovom mjestu doslovce priobćiti odnosni dio tog proračuna, iz kojega se predmet sam, kao što i obrazloženje točno razabrati može.

Odnosni dio proračuna glasi kao sliedi:

„Kod osobnih beriva preliminirao sam prama proračunu za g. 1899. više izdataka od 216.575 Kruna, koji se višak kod sliedećih stavaka pokazuje:

Na podstupac plaća, stanarina, odkup deputatnog drva i zemljišta za daljnje uredjenje plaćah šum. činovnika, odnosno za

ustrojenje prvog plaćevnog stepena u VIII. i VII. plaćevnom razredu, kao što za djelomično izravnjanje među plaćevnim razredima postojećeg nepovoljnog razmjera, potrebno je sa odnosnim razlikama na stanarini za celu godinu	40.402 K.
službovni doplat* u Hrvatskoj i Slavoniji namještenih šum. činovnika	15.600 „
za nadopunjenje pripadnosti šum. činovnika na deputatnom zemljištu	2.978 „
za umnoženje šumsko-računarskog osoblja, ter sa ovim skopčani višak na stručno-naučnim doplatcima . . .	9.305 „
za ustrojenje prvog stepena X. plaćevnog razreda kod lieč-ničkog osoblja i za liečničke nagrade, — konačno za kroz tri godine provesti se imajuće povišenje plaćah šumarskih službenika (lugara)	123.118 „
što iznaša ukupno . . .	191.403 K.

nu buduć se je izpražnjenjem mjestah tečajem godine nadati prištednji od 5.510 Kruna, to faktična višepotreba iznaša za celu godinu istom 185 893 Kruna.

Prama statusu prošle godine, obalio sam broj mjesta šum. kandi-data sa 54, te sam ustrojio isto toliko novih mjesta šumarah, za da na-stavno i razdieljenjem višetročka na više godina jednim korakom pro-maknem ostvarenje toga mi cilja, da se ukine kod državnih šumarsko-činovničkih mjesta postojeći nerazmjer poradi veoma malenog broja višjih plaćevnih mjesta naprama nižjima

Obzirom na težje službene odnošaje u Hrvatskoj i Slavoniji i po-gledom na veće troškove oko uzgoja djece tamo namještenih oženjenih činovnika, smatram opravdanim, da se onim tamošnjim šumskim činov-nicima, koji imadu zakonskim člankom I. ex 1883. za državne šumare propisanu podpunu strukovnu naobrazku, podieli službovni doplat.

Stoga sam u ovu svrhu preliminirao u celome svotu od 15.600 K. računajući za neoženjene činovnike 200, za oženjene, odnosno za obitelj uzdržavajuće pako 400 kruna pojedince.

Izvršivanje zak. članka XX. ex 1897. o državnom računovodstvu, ter onog XIX. od godine 1898. o preuzeću občinskih i inih šumah u državnu upravu, svalilo je toliki posao na osoblje šum. računovodstvih, za obavljanje kojeg sadanji status dostatan nije. Stoga sam u interesu one službe potrebnim smatrao, da uz istodobno ukinuće 1. mjesta rač. oficijala i 4 mjesta rač. vježbenika, ustrojim 2 nova mjesta rač. savjet-nika, 6 mjesta rač. revidenta i 2 mjesta rač. protustavnika i da savezno

* Značiti hoće: Funktions Zulage, ne znam da li odgovara. M. — Opazka uredništva: bolje „mjestni“ doplat.

tomu podignem i broj strukovno-naukovnih doplataka. — Ustrojba ova iznaša na teret državnih šuma više izdatka od 9305 kruna.

U izvršenju zakona o uredjenju plaćah, uvršten je u ovaj proračun i prvi stepen za u X. plaćevnom razredu namještene erarne liečnike, pak je skrbljeno, da se liečničke nagrade u smislu upute za računovodstva kod osobnih beriva preliminaraju, uslied česa su onda poslovni izdatci sa odnosnom svotom umanjeni.

Buduć se pako zakonskim člankom IV. ex 1893. ustanovljene uredjenje plaća i na lugarsko osoblje protegnuti ima, to sam ostvarenje tog pitanja uzeo takodjer u' okvir ovog proračuna. Nu kod povišenja plaća lugarskog osoblja nisam mogao prihvatiti za temelj navedenim zakonskim člankom ustanovljeni minimum plaće od 800 kruna, jer sam kod uredjenja tih beriva ista načela želio mjerodavnima primiti, koja su valjana za lugarsko osoblje namješteno kod u državnu upravu preuzetih šumah, odnosno kod kr. ug. šum. ravnateljstva u Bistrici*, ter koja su sadržana u po Njegovom c. i kr. apoštol. Veličanstvu odobrenom službovnom sustavu. Prama tomu ustrojiti će se na mjesto dosadanjih sedam plaćevnih stepena sa godišnjom plaćom od 480, 540, 600, 700, 720, 840 i 900 kruna, istom pet stepena sa plaćama od god. 600, 700, 800, 900 i 1000 kruna i to uz takovu razdiobu, da će tri četvrtine lugarskog odnosno službeničkog osoblja redati u jednakom broju u plaćama od 600, 700 i 800 kruna; nadlugari pako, kao četvrti dio sveukupnog osoblja, razdieljeni će biti jednako u plaće od 900 i 1000 kruna. Na temelju ovom namjenjeno povišenje plaćah prouzrokovalo bi više troška od 195804 kruna, nu pošto ovaj predmet postepeno, u roku od 3 godina urediti namjeravam, to sam dosliedno tomu za god. 1900. preliminarao sa jednom trećinom sveukupne potreboće, to jest iznos od 65.268 kruna.

Na podstupac podpore i nagrade preliminarani višak od 10.876 kruna proizlazi od onud, što se s jedne strane povišenjem štatusa osoblja naravno diže i ovdje potreboća, s druge pako strane od onud, što potrebuim smatram, da se poslovanje osobitu službu vršećih činovnikah i t. d. za čitavi činovnički sbor bodreći djelujućim dopitanjem nagradah i materijalno priznaje odnosno naplati.“ M.

Uvjeti primanja u francusku šumarsku akademiju u Nancy'u promienjeni su u zadnje vrieme u toliko, da se pitomci još u dobi od 23 godina mogu primiti, a da im je, ako se ne mogu izkazati znanjem njemačkoga jezika, slobodno se izkazati znanjem englezkoga jezika; nu jedan od tih jezika moraju znati zbog porabe jedne ili druge šumarske literature

* Takodjer občinske odnosno urbarske šume u Bistrici (Sedmogradska) daklem ne drž. šum. ravnateljstvo u Bistrici (Neusobl).

Presušenje Popova polja u Hercegovini. Pronose se glasovi, da vlada namjerava ozbiljno započeti oko presušenja Popova polja u Hercegovini. To je polje, koje leži od Trebinja do sela Hutova (kotar Stolac), kroz tri kotara, a visina oko 200 metara, koje od jeseni do konca proljeća potapa rječica Trebinjčica. Kada ne izadje velika, ponire u gornjem polju i valjda izlazi kod Dubrovnika pod imenom Rieke. a to je ljeti; inače ponire pod Hutovim nedaleko Haoži begova jaza u ponore. Najdolnji ponor zove se Ponikva. Popovo polje je poprečno 1—2 kilometra široko, a voda na njem, uza sve to, što ju mnogobrojni ponori žderu, naraste preko 27 metara visine, te tad čitavo polje izgleda kao more, veliko oko 50 četvornih kilometara. Misli se, da se kroz podzemne rovove salieva jedan dio te vode u more, a jedan dio kod Metkovića i sela Krupe u dolinu rijeke Neretve.

Porotnikom za šumarstvo na parižkoj izložbi imenovan je iz Hrvatske g. Dragan Turković, koji je zajedno sa presv. gg. banskim savjetnikom Dr. I. Mallinom i Miroslavom grofom Kulmerom tečajem prošloga mjeseca krenuo u Pariz, da sudjeluje kod radnja porote.

Za poučni izlet u Bosnu, koji kani naše društvo poduzeti, stiglo je društvenom predsjedništvu i opet prošloga mjeseca više prijava od strane vanjske gg. društvenih članova, tako da je broj onih, koji za stalno u tom izletu sudioničtvovati hoće, već 30 prekoračio.

Poučno putovanje slušatelja gospodarstva na Križevačkom zavodu. Polovicom prošloga mjeseca uputio se je oveći broj slušatelja križevačkoga učilišta pod vodstvom upravitelja zavoda prof. G. Lenarčića na oveće poučno putovanje u naše južne alpinske zemlje, a pohodit će tom prilikom i neka gospodarstva u pograničnih predjelih gornje Italije, jer je poznato, da su ta gospodarstva na vrlo visokom stepenu.

Moderna šumska prometila u Bosnoj od osobite su važnosti za eksploataciju ogromnih tamošnjih šuma, jer se za turskih vremena nisu gotovo nikakove ceste ili putevi gradile. Sadašnja šumarska uprava posvećuje izgradnji savršenih modernih prometila osobitu pažnju, te će se riedko naći zemlja u kojoj bi bilo u tako kratko vrijeme toliko prometila izgrađeno, koliko u Bosnoj. Medju ostalim sagrađena je tečajem zadnjih dviju godina u okolici Sarajeva kraj Kobiljeg dola drvena spuzalica duga 16 kilometara sa troškom od kojih 80 tisuća forinti. Ova je spuzalica (Holzriese) vrlo solidno gradjena, da može držati vodu, jer joj je pad popriečno samo kojih 5% pa se na suho spuzati ne bi moglo. Ovu su spuzalicu gradili hrvatski i talijanski radnici, a potrošeno je u svem 12 tisuća m³ drva; a ona će služiti kojih 20 godina, da se po njoj transportira kojih 600 tisuća m³ smrekovine i jelovine iz obližnjih šuma. Po tekućem metru stoji ova spuzalica kojih 5 for. nu ipak je taj

trošak znatno manji i transport jeftiniji, nego da se je htjelo praviti ceste i puteve. Bosanski erar dobit će usljed ove spuzalice čiste šumske takse po m³ 1.5—1.8 for.

Šumarska akademija u Evoisu u Finskoj. Profesor Mayer iz Monakova posjetio je prošle godine Rusiju, da prouči tamošnje šumarske odnošaje, pa je tom prilikom pohodio i Finsku — već nekoliko decenija staru — šumarsku akademiju u Evoisu (finski, Evo). To je prava „izolirana“ akademija smještena u malenom zabitnom selu u sred samih šumah i jezerah, a udaljena do 50 kilometara od najbliže željezničke stanice. Sve mane potpunoma izolirane stručne škole iztiču se u najvećoj mjeri u ovom zavodu. Slušači, a i profesori i njihove obitelji odaljeni su sasvim od svijeta, pa radja to velikim nezadovoljstvom a uz to ostaje sviet i potrebe svijeta djakom nešto kroz nepoznato. Uvidili su tu veliku manu i obćenito se u Finskoj želi, da se prenesu šumarska nastava na sveučilište u Helsingfors. Pošto u blizini Helsingforsa neima nikakovih za pouku zgodnih šuma, to je finska vlada izradila osnovu, po kojoj bi se nastava tako podielila, da bi slušači šumarstva slušali 2 godine — većinom prirodoslovne — nauke na sveučilištu u Helsingforsu, a 2 godine stručne šumarske nauke i nadalje na akademiji u Evoisu.

Plaća jednoga šumarnika prije 300 godina. Pod ovim naslovom priobćuje prof. B. u Frankfurtskoj A. F. u J. Zeit. sljedeće: Sadanja krunska domena Kerbach bila je već od 1562.—1750. sjedište jednog šumarnika. Prije 300 godina bio je tamo šumarnikom neki Boppo v. Witzleben, koji je imao ove dohodke: 50 for. plaće, 60 vagana žitka i 1 bačvu vina. Za pripadajućih mu 40 hvati drva i 200 snopova ogranaaka dobivao je relut u iznosu 33.3 for. Uživao je stan i odielo i 3 rali sjeno-koše i vrt. Osim toga imao je neke nuzgredne dohodke, tako: sabirati voće i loviti ribe u nekom predjelu; žiriti 2 svinje, nu samo za svoju porabu; ne ima li svinja dobije u to ime za svaku 1 for. Ako uhvati zvjerokradicu ide ga 1 for. a u obće $\frac{1}{3}$ nekih globa. Ovčarnica u Glattbachu ima mu dati svake godine jedno živo janje; a tako i grad Glüglingen o Martinju, a trgovište Pfaffenhofen za uskrš 100 jaja i još neke druge manje dohodke. Kad za dvor lovi na jelene, pripada mu koža; za srnu dobiva 15 novčića, za zeca 12 nč., za jarebicu 8 nč., za trčku 6 nč., za šljuku 5 nč. a za prepelicu 2 nč. streljarine. Za novu godinu ima mu dati grad Brockenheim 2 zlatne forinte, Ginfingen i Vaichingen po 1 talir. Od g. 1608. dobivao je za nadzor nad šumami samostana u Maulbronn 25 for. u novcu i 28 vagana žitka i 2 viedra vina.

Podpore iz „pripomoćne zaklade za uzgoj djece državnih šumarskih činovnika“. Podpore za naukovnu godinu 1900./1. iz „pripomoćne zaklade za uzgoj djece državnih šumarskih činovnika“, spada-

jućih u djelokrug kr. ug. ministarstva za poljodjelstvo, razdijeliti će se u smislu statuta u mjesecu srpnju tekuće godine.

Dionicima podpora mogu postati mužka djeca, dotično sirotčad u službovnom području kr. ug. ministarstva za poljodjelstvo službujućih ili u službovnom području državnog šumarstva umirovljenih ili umrlih šumarskih činovnika, koja javne gimnazije, ili realke, ili kr. ugar. šum. akademiju u Ščavnici polaze, dotično u ove učevne zavode u jeseni godine 1900. stupiti kane u tom slučaju, ako je barem polovica ocjene u njihovim svjedočbama o napredku u nauku sa „dobar“ i „odličan“ odkazana.

I oni, koji sada podpore uživaju, dužni su na novo moliti, te može ne samo jedno, već u opravdanom slučaju dvoje, dapače i troje djece, dotično sirotčadi pojedinog činovnika podporu dobiti.

Svota godišnje podpore izdaje se tečajem naukovne godine u 10 (deset) jednakih mjesečnih obroka. Barem $\frac{2}{3}$ podpora podjeljuje se dječacima.

U molbenicama, koje roditelji ili zakoniti skrbnici pismeno podneti imadu, imadu se u slučaju, ako je više nego jedno diete, izkazati, koliko je između istih obskrbljeno, ili koliko nije obskrbljeno, nadalje da li koje diete stipendiju ili inu stalnu podporu takove vrsti imade i ako da, od koga i odkuda to dobiva?

Nadalje imadu se ove molbenice oblastnim svjedočbama o imućvenom stanju roditelja, dotično sirotčadi i svjedočbama o posljednoj učevnoj godini učenika obložiti.

Pozivaju se usljed toga interesovani roditelji, dotično skrbnici, koji podporu postići žele, da svoje molbenice najkasnije do 8. srpnja t. g odboru „pripomoćne zaklade za uzgoj djece državnih šumarskih činovnika“ u Budimpešti, kr. ug. ministarstvo za poljodjelstvo, glavni šumarski odjel, Nádor utca broj 5.) priposlati izvole, tim više, jer se na kasnije prispjele ili valjano neobložene molbe ne će obzir uzeti.

Hrvatski dužičarski radnici u Americi ne će od sele više naći dobre zaslužbe, te se je stoga i u naših trgovačkih krugovih dobro poznata tvrdka L. Kern iz Beča, koja u Americi najviše s našimi radnici dužicu izradjuje, našla u interesu naših radnika prinukanom obznati, da je proizvodnja navlaš njemačke bačvarske gradje u američkih šumah gotovo sasvim obustavljena, pa da s toga ne mogu računati, da bi tamo lako zarade naći mogli. Kao uzrok tomu navadja vrlo veliku produkciju na toj robi tečajem zadnjih godina, usljed koje su sva skladišta obilno snabdjevana robom, koja sadu vrlo slabo prolazi još i iz tog obzira, što se u Evropi toli rado više ne kupuje američka dužica zbog njezinih dosta loših svojstva.

Br. 4687.

Oglas dražbe.

Koja će se dne 19. srpnja 1900. obaviti kod grads. poglavarstva u Koprivnici sbog prodaje dolje naznačenih i u naravi popisanih hrastovih stabala.

Naziv šum. čestice	Hrastovah broj	Prociena drv. gromade		Ogriev m.	Procienbena vriednost	
		za tvorivo	gradja za ciepanje		for.	nč.
		kubični metar				
Zlaka	151	69 03	50. 72	611.00	4566	43
Lešće	1662	2 90 93	3115.18	4140.33	49615	30
Ukupno	18 3	2759.96	3622.90	4751.33	54181	73

Obći dražbeni uvjeti jesu sljedeći:

1. Dražba obaviti će se, izključiv ustmene ponude, samo primanjem ustmenih ponuda.

2. Da se pismene ponude uvažiti mogu, potrebno je, da se one dne 19. srpnja 1900. do 11 sati prije podne kod uručbenog zapisnika gradskog poglavarstva predadu.

3. Pismene ponude imadu biti propisno biljegovane sa točnom oznakom dražbenog predmeta točno navedenim brojevi i slovi izraženom svotnom ponudom, zatim uz ime, prezime, obitavalište i vlastoručan podpis u ponudi naročito očitovati, da su mu dražbo-prodajni uvjeti poznati, da se njima podvrgava, te da će takove ili sam ili kroz svog punomoćnika potpisati.

4. Ponudi ima priležati 5% procienbene svote u ime žaobine u gotovom novcu ili u tečaju stojećih coupona i talonom obloženih drž. papirih, koji se sa 5% izpod bečke burzine vriednosti primaju.

5. Na omotu pismene, valjano zapečaćene ponude mora sljedeći napis stajati: „Ponuda za kup hrastovih stabala, koja se na dan 19. srpnja 1900. kod grads. poglavarstva u Koprivnici putem javne dražbe pismenom ponudom prodavaju, koja se nalaze u šumi Lešće i Zlaka, ter su vlastnost gradske občine Koprivnica.“

6. Ponude brzogjavne i naknakno stigavše, ne primaju se.

7. Poblžji uvjeti dražbe mogu se uviditi kod grads. poglavarstva svaki dan za vrieme uredovnih satih.

8. Pismene ponude primaju se i izpod procienbene vriednosti glaseće.

Gradsko poglavarstvo.

U Koprivnici, 23. lipnja 19 0.

Živković, gradonačelnik.

Br. 1446. — 1900.

Oglas dražbe stabala.

Temeljem drvosječne osnove prodavati će se kod podpisanog gospodarstvenog ureda na dne 21. srpnja 1900. u 10 satih prije podne putem pismenih ponuda 2386 jelovih i omorikovih, te 14.450 bakovih stabala, zatim 190 stabala javora rebrastog i 448 javora glatkog.

Stabla obilježena su vidljivo u redovitim sječinah šumarije Ogulin, Plaški, Petrinje i Drežnik.

Pobližji dražbeni uvjeti kao i prodat se imajuća drvna količina, sačinjavajuća po siečnih poredeih posebne hrpe sa izbačenimi izkličnimi cienami, može se svaki dan za vrijeme uredovnih satih uviditi u pisarni podpisanog ureda i područnih šumarijah; izim toga dostaviti će se točan izkaz vrhu prodajne količine stabala sa obćimi dražbenimi uvjeti onim interesentom, koji bi se obratili na ovaj ured, želeć učestvovati kod dražbe.

U Ogulinu, dne 9. lipnja 1900.

Gospodarstveni ured ogulinske imovne obćine.

Br 2733.

Dražba jel. i smrekovih stabala.

Dne 23. srpnja t. g. obdržavati će se kod kr kot. oblasti u Čabru temeljem odpisa upravnog odbora županije modruško riečke od 15. lipnja t. g. br. 106. u. o. dražba 496 jelovih i smrekovih stabala u šumi z. z. (urb. obć.) Prezid sa ukupnom procienom od 592·89 m³ liesa a sa izkličnom cienom od 3913 K. 06 fl.

Posebni dražbeni uvjeti mogu se vidjeti za vrijeme uredovnih satih satih kod podpisane kr. kot. oblasti.

Reflektanti se upućuju na „Narodne novine“ radi pobližih dražbenih uvjeta.

Kr. kotarska oblast.

U Čabru, 20. lipnja 1900.

A. Šenoa,
kr. kot. upravitelj.

Namještenje želi

svršeni gospodar i šumar domaćeg Križevačkog višjeg učilišta sa 2 god. gospod. i šum. praksom na većem imanju.

Isti je i svršeni jednogodišnji dobrovoljac, 24 god. star vješt njem. i hrv. jeziku u govoru i pismu.

Nastup odmah. Poblize kod

Uredništva ovoga lista.

Uredjuje Ivan Partaš, prof. šum. akademije u Zagrebu. Tiskara C. Albrecht (J. Wittasek).

SADRŽAJ.

	Strana
Šumsko-poljsko gospodarstvo, naročito kod gjurgjevačke imovne občine. Piše Vaclav Fuksa	383—393
Obskrba privatnih činovnika u starosti. Priobćio D. Nanicini	393—399
II. Zemljištne zajednice, njihov postanak, razvoj i uredjenje. Piše Gašo Vac, kr. kot. šumar	399—410
Tetivnica. Piše B. Hajek	410—415
Kako da stanemo na put šumskim štetama, kod krajiških imovnih občina? Piše Manojlo Divjak	415—422
XI dnevni razred u šumarsko-tehničkoj službi. (Dopis). Piše Vilim Dojković, kr. žup. šum. nadzornik u miru	422—425
Listak. Osobne viesti: Imenovanja i premještenja	525
Zakoni i normativne naredbe: Okružnica hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, od 22. svibnja 1900 br 11729, uprav- ljena na županijske upravne odbore, kojom se ure- đuje molbeni tečaj kod izdavanja odlukâ tičećih se pravoužitništva kod imovnih obćinâ u bivšoj Vojnoj Krajini. Naredba kr. zem. vlade od 10. lipnja 1900. br. 34.311, kojom se od 1. srpnja 1900. obustavlja izplata nagrada iz zemalj autonomnoga proračuna za lisice, divlje mačke, kune i tvorce	425—428
Šumarsko i gospodarsko knjižtvo	428—429
Promet i trgovina	429—430
Različite viesti i sitnice: Iz proračuna državnog šumarstva za god. 1900. — Uvjeti primanja u francusku šu- marsku akademiju u Nancy'u. — Presušenje Po- pova polja u Hercegovini. — Porotnikom za šumar- stvo na parižkoj izložbi. — Za poučni izlet u Bosnu. Poučno putovanje slušatelja gospodarstva na Kri- ževačkom zavodu. — Moderna šumska prometila u Bosnoj. — Šumarska akademija u Evoisu u Finskoj. Plaća jednoga šumarnika prije 300 godina. — Pod- pore iz „pripomoćne zaklade za uzgoj djece državnih šumarskih činovnika“. — Hrvatski dužičarski rad- nici u Americi	430—435
Oglasi	436—437

